

Vergelijkend onderzoek naar de rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs in New York City en Amsterdam

De Parent Bill of Rights, een symbool voor educatief partnerschap

J.S. Grannetia
A.W. Koren

15 juni 2011

Dit onderzoek werd door Judith Grannetia en Lidewij Koren verricht ter afsluiting van de studie Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool van Amsterdam, domein Maatschappij en Recht. Het onderzoek vond plaats in opdracht van de Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO).

Auteurs

Judith Grannetia judith.grannetia@hva.nl
Lidewij Koren lidewij.koren@hva.nl

Opdrachtgever

Mw. Van Gelder
Onderwijs Consumenten Organisatie
Postbus 15087
1001 MB Amsterdam
Telefoon: 020 3306320
E-mail: tamar@onderwijsconsument.nl

Docent

Mw. Kruyen
Hogeschool van Amsterdam
Domein Maatschappij en Recht
Sociaal Juridische Dienstverlening
Postbus 2009
1000 CA Amsterdam
Telefoon: 020 5952841
E-mail: f.h.kruyen@hva.nl

Hogeschool van Amsterdam
Sociaal Juridische Dienstverlening

	Samenvatting	5
	Inleiding	6
1.	Aanleiding	7
	1.1. Het Schaapman-arrest	7
	1.2. OCO	8
	1.3. Problematiek	8
	1.4. Mogelijke oplossing	9
2.	Methodiek	10
	2.1. Doelstelling	10
	2.2. Doelgroep	10
	2.3. Definities	10
	2.4. Dataverzameling en data analyse	11
3.	Introductie	12
	3.1. De Verenigde Staten en New York City	12
	3.2. Cijfermatige vergelijking	13
	3.3.1. Onderwijssysteem New York City	14
	3.3.2. Onderwijssysteem Amsterdam	16
	3.4.1. Onderwijsgeschiedenis New York City	18
	3.4.2. Onderwijsgeschiedenis Amsterdam	19
	3.5.1. Sociale kaart New York City	20
	3.5.2. Sociale kaart Amsterdam	20
4.	Wetgevend kader	21
	4.1. Structuur van de wet	21
	4.2. Parent Bill of Rights	21
	4.3. Rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs	21
	4.3.1. Recht op onderwijs	21
	4.3.2. Recht op kosteloos onderwijs	23
	4.3.3. Recht op informatie	24
	4.3.4. Recht op ouderbetrokkenheid	26
	4.3.5. Klachtrecht	27
5.	Casuïstiek	28
	5.1. Casus 1: Recht op onderwijs	28
	5.2. Casus 2: Recht op kosteloos onderwijs	29
	5.3. Casus 3: Recht op informatie	30

6.	Resultaten	31
6.1.1	Enquête New York City	31
6.1.2.	Enquête Amsterdam	32
6.2.1.	Uitkomsten enquête New York City	33
6.2.2.	Uitkomsten enquête Amsterdam	37
6.3.1.	Uitkomsten interviews New York City	41
6.3.2.	Uitkomsten interviews Amsterdam	44
7.	Conclusies, knelpunten en aanbevelingen	47
7.1.	De Parent Bill of Rights en educatief partnerschap	47
7.2.	Parent Bill of Rights in de praktijk	48
7.3.	Gelijkwaardigheid van ouders in de praktijk	48
7.4.	Knelpunten Parent Bill of Rights	49
7.5.	Knelpunten educatief partnerschap in Amsterdam	50
7.6.	Conclusie Parent Bill of Rights	51
7.7.	De Parent Bill of Rights Amsterdam	51
7.8	Voorwaarden voor effectief educatief partnerschap	54
8.	Antwoord op de hoofdvraag	55
	Literatuurlijst	57
	Verklarende woordenlijst	59
	 Bijlagen	
1:	Vonnis Schaapman-arrest	
2:	Parent Bill of Rights New York City	
3:	Interview dhr. Van Gelder (OCO)	
4:	Interview dhr. Van de Koppel (OCO)	
5:	Interview mw. Cumber (AFC)	
6:	Interview mw. Isaacs (NYLPI)	
7:	Interview mw. Baum (Insideschools)	
8:	Interview mw. Sperling (zelfstandig consultant onderwijsrecht)	
9:	Interview mw. Slump (Judion)	
10:	Interview dhr. Arslan (FORUM)	

Samenvatting

De komende periode richt de gemeente Amsterdam zich binnen het onderwijsbeleid op het creëren van educatief partnerschap; een gelijkwaardige relatie tussen ouders en school. In New York City is de *Department of Education* hier al langer mee bezig. Om van ouders gelijkwaardige partners te maken is daar de *Parent Bill of Rights* geïntroduceerd. Door het contact van OCO met de New Yorkse zusterorganisatie Insideschools, is OCO in aanraking gekomen met de *Parent Bill of Rights*.

Uit ervaring weet OCO hoe lastig ouders en leerlingen het vinden om hun weg in de onderwijswetgeving te vinden en hun rechten in het onderwijs te behalen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn volgens OCO:

- Complexe wetgeving
- Autonomie van scholen
- Het beperkt aantal rechten
- De ongelijke positie van ouders tegenover de school

In dit onderzoek staat de volgende hoofdvraag centraal:

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs in New York City en Amsterdam en welke rol speelt de *Parent Bill of Rights* hierin?

Om tot een antwoord te komen is er zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek verricht.

Het belangrijkste resultaat uit de afgenomen enquêtes is dat ouders uit beide steden niet goed op de hoogte zijn van hun rechten en plichten in het onderwijs. Ouders uit New York City zijn minder goed op de hoogte dan ouders uit Amsterdam.

Uit de afgenomen interviews onder professionals uit New York City blijkt vooral de kritiek dat de *Parent Bill of Rights* niet bekend genoeg is onder ouders. De professionals zijn het er echter wel over eens dat het een goed teken is dat de lokale overheid de *Parent Bill of Rights* heeft uitgegeven. Het is een stap in de goede richting.

De conclusie van dit onderzoek is dan ook dat de *Parent Bill of Rights* wel degelijk een bijdrage kan leveren aan de kennis die ouders en leerlingen hebben over hun rechten en plichten in het onderwijs en dus aan het creëren van educatief partnerschap. Het instrument moet echter wel op de juiste manier worden ingezet. Om de *Parent Bill of Rights* succesvol in Amsterdam te implementeren, en het educatief partnerschap tussen ouders en school te laten slagen, worden onder andere de volgende aanbevelingen gedaan:

- De *Parent Bill of Rights* Amsterdam moet op de juiste manier onder de aandacht van de doelgroep worden gebracht. Mogelijk via posters in scholen en door de *Parent Bill of Rights* af te drukken in de schoolgids.
- Er moet voldoende draagvlak onder scholen zijn. Scholen moeten inzien dat de regels in de *Parent Bill of Rights* afkomstig zijn uit bestaande wet- en regelgeving. Er is geen sprake van juridisering, er is sprake van verduidelijking.

Ter afsluiting van de studie Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool van Amsterdam hebben wij in het kader van de Externe Opdracht een onderzoek uitgevoerd voor de Amsterdamse Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO).

De komende periode richt de gemeente Amsterdam zich op het creëren van educatief partnerschap. Educatief partnerschap staat voor meer gelijkwaardigheid tussen ouders en school. Ouders moeten de mogelijkheid krijgen om mee te denken, mee te praten en mee te doen. Uit ervaring weet OCO hoe lastig ouders dat vinden. Het grootste gedeelte van de Amsterdamse ouders is niet goed op de hoogte van de rechten en plichten in het onderwijs. Op dit moment hebben ouders onvoldoende kennis om op school als gelijkwaardig partner mee te denken en mee te praten. Er kan daarom nog geen sprake zijn van effectief educatief partnerschap.

New York City is al langer bezig met het creëren van educatief partnerschap. Om ouders te informeren over hun rechten en plichten is de *Parent Bill of Rights* geïntroduceerd. In dit document staan de rechten van ouders tegenover de school centraal. Door het contact dat OCO heeft met de New Yorkse organisatie Insideschools, is OCO in aanraking gekomen met dit instrument. Het instrument kan een belangrijke bijdrage leveren in het creëren van effectief educatief partnerschap in Amsterdam.

De hoofdvraag van dit onderzoek is:

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs in New York City en Amsterdam en welke rol speelt de *Parent Bill of Rights* hierin?

Om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen zijn de volgende deelvragen gehanteerd:

- Hoe zien de onderwijssystemen in New York City en Amsterdam eruit?
- Welke organisaties zijn bij de rechtspositie van ouders en leerlingen betrokken?
- In hoeverre zijn ouders op de hoogte van hun rechten en plichten in het onderwijs?
- Wat is de *Parent Bill of Rights*?
- Hoe effectief is de *Parent Bill of Rights* in praktijk?
- Gelden de rechten uit de *Parent Bill of Rights* ook in Amsterdam?
- Is de *Parent Bill of Rights* in Amsterdam te implementeren?

1. Aanleiding

1.1. Het Schaaapman-arrest

In april 2000 verscheen het boek *Schoolstrijd* van Karina Schaaapman, een boek over de strijd die mevrouw Schaaapman tegen de school van haar kinderen heeft gevoerd. Het boek maakt duidelijk dat goed onderwijs niet vanzelfsprekend is in Nederland, en dat scholen door ouders niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de onderwijskwaliteit. Mevrouw Schaaapman was van 2002 tot 2008 gemeenteraadslid in Amsterdam en is bekend als schrijfster van andere boeken en pamfletten.

Casus

De kinderen van mevrouw Schaaapman bezochten een openbare Montessorischool in Amsterdam, een goed aangeschreven basisschool in de grachtengordel. De organisatie van de school haperde, dat bleek steeds meer. De school kampte met personele problemen, het niet hebben van einddoelen en het niet bijhouden van individuele leerlingdossiers. De leervorderingen werden niet gemonitord, waardoor leerachterstanden niet werden ontdekt. Leerkrachten vielen uit en konden niet vervangen worden waardoor er gaten in het onderwijsaanbod vielen. Mevrouw Schaaapman maakte zich zorgen om de leervorderingen van haar zoon. Na een herhaaldelijk maar tevergeefs beroep op de school om haar hierover te informeren, ondernam zij zelf actie. Op eigen kosten liet mevrouw Schaaapman haar zoon testen bij een extern bureau. Er bleek sprake te zijn van een forse leerachterstand. Geconfronteerd met deze leerachterstand werd er door school geen plan opgesteld om de achterstand weg te werken. Mevrouw Schaaapman liet haar zoon vervolgens op eigen kosten in zijn vrije tijd bijscholen. Via een rechtszaak probeerde zij de bijleskosten te verhalen op het bevoegd gezag van de school.

Uitspraak

Op 26 mei 1999 sprak de rechter zich in hoger beroep over de zaak uit.¹ Het bevoegd gezag van de school werd verplicht om de bijleskosten te vergoeden omdat er onvoldoende lessen waren gegeven, omdat de leerachterstand niet werd ontdekt en omdat de school uiteindelijk niets deed om de leerachterstand weg te werken.

Het vonnis was een gewin voor mevrouw Schaaapman, maar niet voor leerlingen met een leerachterstand in het algemeen. De uitspraak leidde niet tot een vloedgolf aan soortgelijke uitspraken. Het vonnis bevat namelijk een duidelijke barrière. Scholen kunnen door ouders niet aansprakelijk worden gesteld voor de gebrekkige kwaliteit van het onderwijs. Scholen hebben zich niet te houden aan een bepaalde resultaatsverplichting. Dit betekent dat scholen het behalen van het voor iedere leerling hoogst mogelijke niveau niet kunnen en hoeven garanderen. Scholen hebben zich wél te houden aan de aanbodsverplichting, het aantal uren dat er onderwijs wordt gegeven. Scholen hebben zich óók te houden aan de informatieplicht en het stelselmatig frequent bijhouden van leerlingdossiers.

Startschot OCO

Mevrouw Schaaapman is de grondlegger van de Onderwijs Consumenten Organisatie. Tijdens haar schoolstrijd voelde zij zich alleen en vaak onmachtig tegenover het bevoegd gezag van de school. In 2004 diende zij als gemeenteraadslid een motie in waarin ze pleitte voor één plek waar ouders en leerlingen terecht kunnen met hun vragen, problemen en klachten over het onderwijs. Een dergelijke organisatie zou haar in haar strijd erg geholpen hebben. Het amendement werd raadsbreed gesteund. Op 6 december 2006 ging de Onderwijs Consumenten Organisatie van start.^{2 3}

¹ Zie bijlage 1

² Koppel, M. van de (2009), *Bouwstenen*, in mr. J. Sperling, mr. K.J. Slump en M. van de Koppel, *De juridische positie van de ouders in het onderwijs* (pagina 146-148). Den Haag: Sdu Uitgevers

³ Munro, K. en Zanten, D. van (2009), *Het Schaaapman-arrest*, in *Rechten en plichten van ouders en leerlingen in het Amsterdamse onderwijs – een eerste antwoord* (pagina 82, 83). Amsterdam: Onderwijs Consumenten Organisatie

1.2. OCO

OCO is de opdrachtgever van dit onderzoek. OCO is er voor elke vraag en mening van ouders en leerlingen over schoolgaan in Amsterdam. Doel is de juridische positie van ouders en leerlingen in Amsterdam te verbeteren.

Informatieloket

OCO verstrekt uit eigen beweging en op verzoek begrijpelijke informatie aan ouders en leerlingen over schoolgaan. OCO is dagelijks telefonisch en via de mail bereikbaar. Vragen zijn uiteenlopend en kunnen gaan over bijvoorbeeld het leerlingdossier, de Cito eindtoets, de ouderbijdrage of de overstap naar een nieuwe school. Vaak kan OCO bij de beantwoording van vragen verwijzen naar de website⁴; de kennisbank van OCO. Het aantal artikelen op deze website groeit hard. In 2008 werd de website dagelijks door ruim 1.000 unieke bezoekers bezocht. In totaal beantwoorde OCO in 2008 tegen de 2.000 vragen.⁵ Sommige vragen zijn heel concreet en snel te beantwoorden. Andere vragen zijn minder concreet en vloeien voort uit juridisch zeer complexe situaties. OCO gaat dan verder in haar hulp, maar blijft ouders en leerlingen op de eigen verantwoordelijkheid wijzen. Door middel van de juiste informatie en een duidelijk advies probeert OCO te 'empoweren'. Is een ouder of leerling bij een organisatie in het netwerk van OCO beter geholpen, dan verwijst OCO door.

Meningen

Ouders en leerlingen kunnen bij OCO terecht met een mening over hun school. Op de website en op speciaal daarvoor ontworpen ansichtkaarten ('sterrenkaarten')⁶ kan worden aangegeven hoe tevreden ouders en leerlingen zijn over de kwaliteit van het onderwijs, de mogelijkheid om invloed uit te oefenen, de sfeer, het schoolgebouw en de veiligheid op school. OCO verzamelt de sterren en publiceert deze op de website en in de Scholengids⁷. Op deze manier worden schoolzoekende ouders en leerlingen door schoolgaande ouders en leerlingen geholpen bij het maken van een keuze.

Evenementen

Het contact met ouders en leerlingen vormt de basis van het werk dat OCO doet. Het geeft OCO inzicht in wat er onder ouders en leerlingen speelt, waar zij zich druk of boos over maken. OCO speelt met evenementen op deze 'hot issues' in.⁸ OCO organiseert debatten en sinds 2010 jaarlijks de succesvolle 'speeddate' voor uitgelote leerlingen in het voortgezet onderwijs.

1.3. Problematiek

Uit ervaring weet OCO hoe lastig ouders en leerlingen het vinden om hun rechten in het onderwijs te behalen. Hier liggen verschillende oorzaken aan ten grondslag. De vier belangrijkste oorzaken volgens OCO zijn:

Complexe wetgeving

Ouders en leerlingen zijn niet in staat om hun weg te vinden in de wet- en regelgeving die op hen van toepassing is. De onderwijswetgeving is versnipperd vastgelegd. De artikelen staan verspreid over meerdere wetboeken. Bovendien kent het rechtsgebied een sterk gelaagde structuur. Er is wet- en regelgeving op Europees niveau, landelijk niveau en lokaal niveau.

Autonomie van scholen

Scholen zijn autonoom. Scholen leggen eigen regels vast in schoolgidsen en leerlingenstatuten. Deze documenten zijn geldige rechtsbronnen. Regels verschillen op deze manier per school, voor ouders en leerlingen is dat erg verwarrend.

⁴ www.onderwijsconsument.nl

⁵ Koppel, M. van de (2009), *Bouwstenen*, in mr. J. Sperling, mr. K.J. Slump en M. van de Koppel, *De juridische positie van de ouders in het onderwijs* (pagina 149). Den Haag: Sdu Uitgevers

⁶ Zie bijlage 2

⁷ De Scholengids is een samenwerking tussen Het Parool en OCO. De gids verschijnt ieder jaar en bevat een uitgebreide beschrijving van alle scholen voor voortgezet onderwijs in Amsterdam. De gids helpt achtstegroepers bij het maken van een keuze en verschijnt in een oplage van 100.000 exemplaren.

⁸ Ideeën & Media VGP (2005), *Ondernemingsplan voor een Onderwijs Consumenten Organisatie in Amsterdam*

Beperkt aantal rechten

De Nederlandse onderwijs wetgeving is geschreven voor de onderwijsaanbieder. Voor de onderwijsgebruiker gelden in het onderwijs vooral plichten, het aantal rechten is zeer beperkt. Ouders kunnen moeilijk terugvallen op rechten, omdat deze er bijna niet zijn. Als grootste beperking ervaart OCO het ontbreken van het recht op onderwijs in de Nederlandse wet- en regelgeving.

Ongelijke positie

Schoolbesturen zijn beter geïnformeerd dan ouders. Schoolbesturen hebben onderwijsjuristen in dienst, die betaald worden uit overheidssubsidiering. Mocht het tot een juridisch geschil komen dan moeten ouders zelf de kosten van hun rechtsbijstand betalen. Rechtsbijstandverzekeraars vergoeden normaliter geen rechtsbijstand in onderwijszaken omdat een financieel belang ontbreekt. Onderwijsrecht is een zeer specialistisch rechtsgebied. Er is een tekort aan advocaten in Nederland gespecialiseerd in juridische ondersteuning aan ouders.

1.4. Mogelijke oplossing

Insideschools⁹ zet zich in voor de positie van ouders en leerlingen in New York City. Het organisatiedoel is gelijk aan dat van OCO. In 2008 sloten OCO en Insideschools een samenwerkingsovereenkomst. De onderwijs wetgeving is voor New Yorkse ouders moeilijk begaanbaar. De regels liggen zeer verspreid vastgelegd. Ter verduidelijking heeft de *Department of Education* van New York City (de afdeling onderwijs van de lokale overheid) de belangrijkste rechten van ouders in compacte vorm uitgegeven: de *Parent Bill of Rights*.¹⁰ De rechten gelden voor alle ouders van *public schools*.

Uit het contact dat OCO met Insideschools over de *Parent Bill of Rights* heeft gehad, lijkt het een waardevol instrument om de positie van ouders te versterken. De *Parent Bill of Rights* garandeert recht op onderwijs, recht op kosteloos onderwijs, recht op informatie, recht op ouderbetrokkenheid en klachtrecht. Bijna al deze rechten zijn ook versnipperd in de Nederlandse wetgeving terug te vinden.

OCO wil aan de hand van dit onderzoek meer duidelijkheid krijgen over de effectiviteit van de *Parent Bill of Rights* in New York City en de mogelijkheid tot implementatie in Amsterdam. Is er draagvlak?

⁹ <http://insideschools.org>

¹⁰ Zie bijlage 3

2. Methode

2.1. Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is meer duidelijkheid verschaffen over de effectiviteit van de *Parent Bill of Rights* in New York City en de mogelijke implementatie hiervan in Amsterdam.

Het onderzoek is praktijkgericht en het onderzoeksrapport biedt een bijdrage aan het oplossen van een maatschappelijk probleem.

Hoofdvraag:

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs in New York City en Amsterdam en welke rol speelt de *Parent Bill of Rights* hierin?

Deelvragen:

- Hoe zien de onderwijssystemen in New York City en Amsterdam eruit?
- Welke organisaties zijn bij de rechtspositie van ouders en leerlingen betrokken?
- In hoeverre zijn ouders op de hoogte van hun rechten en plichten in het onderwijs?
- Wat is de *Parent Bill of Rights*?
- Hoe effectief is de *Parent Bill of Rights* in praktijk?
- Gelden de rechten uit de *Parent Bill of Rights* ook in Amsterdam?
- Is de *Parent Bill of Rights* in Amsterdam te implementeren?

Bovenstaande deelvragen worden verspreid over dit onderzoek beantwoord. In hoofdstuk 8 vindt u een concreet antwoord op de hoofdvraag.

2.2 Doelgroep

Dit onderzoeksrapport is geschreven voor professionals op het gebied van onderwijs. De woordkeuze is op de doelgroep aangepast. Voor een uitleg van de in dit rapport gebruikte vaktermen verwijzen wij u door naar de verklarende woordenlijst.

2.3. Definities

Dit onderzoek richt zich in de vergelijking op de rechtspositie van ouders en leerlingen in het onderwijs in New York City en Amsterdam. Het aantal ouders en leerlingen is groot en het begrip onderwijs breed. Welke definitie voor 'ouders en leerlingen in het onderwijs' wordt in dit onderzoek gehanteerd?

New York City

Alle ouders en leerlingen op *primary* en *secondary public schools*.

De rechtspositie van ouders en leerlingen op *postsecondary schools, private schools, charter schools, home schools* of *schools for special education* wordt buiten beschouwing gelaten.

Amsterdam

Alle ouders en leerlingen in het primair en voortgezet, openbaar en bijzonder onderwijs.

De rechtspositie van ouders en leerlingen in het particulier onderwijs, speciaal onderwijs en op mbo, hbo en universiteit blijft buiten beschouwing.

Onder 'vergelijking van rechtspositie' wordt in dit onderzoek een vergelijking op 5 punten verstaan:

- Recht op onderwijs
- Recht op kosteloos onderwijs
- Recht op informatie
- Recht op ouderbetrokkenheid
- Klachtrecht

In dit rapport worden op verschillende plaatsen bewust Amerikaanse termen gebruikt. Nederlandse vertalingen voor deze termen komen vaak niet goed overeen met de originele definitie. De termen zijn cursief gedrukt en de betekenis ervan wordt uitgelegd in de verklarende woordenlijst.

2.4. Dataverzameling en data analyse

Bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden toegepast. Het naast elkaar gebruiken van kwalitatief en kwantitatief onderzoek wordt ook wel triangulatie genoemd. Triangulatie verhoogt de geldigheid van onderzoeksresultaten.

Kwantitatief onderzoek

In totaal hebben 205 respondenten ten behoeve van dit onderzoek face to face een multiple choice enquête ingevuld. In maart 2011 vulden 100 ouders in New York City de enquête in, in mei 2011 vulden 105 ouders in Amsterdam de enquête in. In New York City werden de 5 *boroughs* bezocht. In elke *borough* vulden 20 op basis van toeval geselecteerde ouders de enquête in. In Amsterdam werd dezelfde methode gehanteerd. In elk van de 7 stadsdelen vulden 15 op basis van toeval geselecteerde ouders de enquête in. Door ouders uit verschillende delen van de steden te enquêteren, is de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten verhoogt. De uitslagen kunnen geldig worden verklaard voor een grote groep, namelijk alle ouders in New York City en alle ouders in Amsterdam. Een overzicht van de resultaten van de enquête is terug te vinden in hoofdstuk 6.

Kwalitatief onderzoek

In de periode tussen januari 2011 en juni 2011 zijn in totaal 8 deskundigen op het gebied van onderwijs geïnterviewd, 3 in New York City en 5 in Amsterdam. Kwalitatieve gegevens bieden meer diepgang dan kwantitatieve gegevens. De uitwerkingen van de interviews zijn opgenomen in de bijlage van dit onderzoeksrapport.

3. **Introductie**

3.1. **De Verenigde Staten en New York City**

Bij een vergelijking tussen New York City en Amsterdam vallen eerst de verschillen op. Met ruim 8 miljoen inwoners heeft New York City meer dan 10 keer zoveel inwoners als Amsterdam, en met 219,44 km² beslaat Amsterdam minder dan een vijfde van de oppervlakte van New York City.

Maar er zijn ook overeenkomsten. New York City is qua inwonersaantal de grootste stad van de Verenigde Staten, net zoals Amsterdam de grootste stad van Nederland is. Beide steden hebben een groot aantal leerlingen dat onderwijs volgt en hebben op dit gebied dus een belangrijke taak te vervullen.

Politiek

De Verenigde Staten liggen in Noord-Amerika en vormen samen een federale republiek. De republiek bestaat uit 50 staten en het district Columbia. New York City maakt deel uit van de staat New York.

De republiek heeft een tweepartijstelsel waarbij de Republikeinse en Democratische partijen een belangrijke rol spelen. Barack Obama is de huidige president en is democraat.

Van oudsher is New York City een overwegend democratische stad en heeft daardoor vooral democratische burgemeesters gekend. De laatste 2 burgemeesters, waaronder de huidige burgemeester Bloomberg, zijn echter Republikein.¹¹

Religie

De invloed van godsdienst is in de Verenigde Staten veel groter dan in veel andere Westerse landen. Vooral het christelijk geloof speelt een grote rol in het dagelijks leven. Op dollarbiljetten en in overheidsgebouwen staan prominent de woorden 'In God we trust'. Wettelijk gezien zijn kerk en staat in de Verenigde Staten wel gescheiden.

Bevolking

New York City bestaat uit 5 *boroughs*: Manhattan, The Bronx, Brooklyn, Staten Island en Queens. Manhattan is het toeristische hart van de stad. New York City telt 150 verschillende nationaliteiten.¹² Uiterst kenmerkend voor deze stad is de sterke gemeenschapsvorming tussen mensen met dezelfde nationaliteit. Het beste voorbeeld hiervan is te zien in de wijk Chinatown, Lower Manhattan. In de wijk wonen tussen de 70.000 en 15.000 Chinese immigranten. De voertaal is er Chinees.¹³ Hiernaast kent New York City ook een grote Poolse, Griekse en Russische gemeenschap.¹⁴ In Harlem, een bekende wijk in Upper Manhattan, wonen vooral Afro-Amerikanen.

Economie

De beurs op Wall Street is een belangrijk onderdeel van de economie van New York City. De stad wordt ook wel de financiële hoofdstad van de Verenigde Staten genoemd.

Het toerisme is in New York City een belangrijke bron van inkomsten. Vorig jaar heeft de stad met bijna 50 miljoen bezoekers, een nieuw hoogtepunt bereikt. Het stijgende aantal toeristen zorgt voor meer werkgelegenheid, vorig jaar zijn er 6600 banen bijgekomen.¹⁵

¹¹ The Official New York City website, URL: www.nyc.gov, geraadpleegd op 03-05-2011

¹² Trouw, *Amsterdam stad met meeste nationaliteiten (177) ter wereld*, URL: <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/nieuws/article/detail/1325301/2007/08/22/Amsterdam-stad-met-meeste-nationaliteiten-177-ter-wereld.dhtml>, verschenen op 22-08-2007

¹³ Waxman, S., *The history of New York's Chinatown*, URL: <http://www.ny.com/articles/chinatown.html>, geraadpleegd op 03-05-2011

¹⁴ U.S. Census Bureau Home Page, <http://www.census.gov>, geraadpleegd op 12-03-2011

¹⁵ ANP, *Toerisme New York City breekt alle records*, verschenen op 04-01-2011

3.2. Cijfermatige vergelijking

Algemeen	New York City ¹⁶	Amsterdam ¹⁷
Inwoneraantal	8.190.428	767.773
Oppervlakte km ²	1214	219,4
Percentage eenpersoonshuishoudens	31,9%	29,4%
Werkloosheidspercentage	9,4%	7,5%
Percentage niet-westerse allochtonen	63,4%	34,9%

Onderwijs	New York City ¹⁸	Amsterdam ¹⁹
Aantal leerlingen primair- en voortgezet onderwijs	1.100.000	98366
Percentage leerlingen dat speciaal onderwijs volgt	16,1%	5,1%
Aantal scholen primair- en voortgezet onderwijs	1700	292
Percentage geslaagden voortgezet onderwijs	62,7%	86%
Kosten onderwijs (miljoen euro)	1413	700
Duur leerplicht in jaren	10	11

¹⁶ - Department of City Planning, URL: www.nyc.gov, geraadpleegd op 10-03-2011

- U.S. Census Bureau Home Page, *People and Households – households and families*, URL : www.census.gov, geraadpleegd op 12-03-2011

- Reuters, *Top News, U.S. New York City unemployment*, URL : www.reuters.com, geraadpleegd op 12-03-2011

¹⁷ Dienst Onderzoek en Statistiek, *Amsterdam in cijfers 2010*, Stadsdrukkerij Amsterdam N.V., 2010

¹⁸ Department of Education, *About us*, URL: www.schools.nyc.gov, geraadpleegd op 01-05-2011

¹⁹ Bureau Leerplicht Plus, Gemeente Amsterdam, *Leerplicht 5-16 jaar*, URL: http://www.bureauleerplichtplus.nl/leerplicht_5-16_jaar/, geraadpleegd op 21-04-2011

3.3.1. Onderwijssysteem New York City

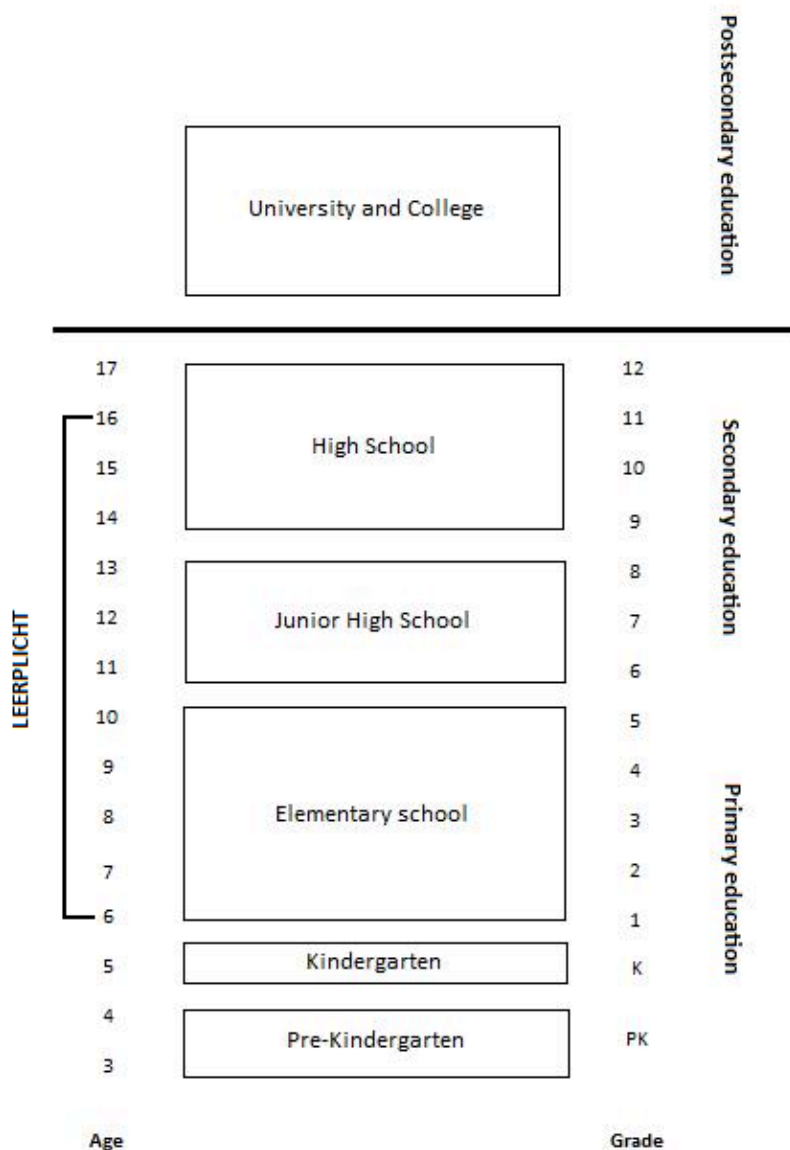
Het onderwijssysteem in de Verenigde Staten is één van de meest ingewikkelde onderwijssystemen ter wereld. Het systeem is moeilijk in één figuur te vatten.

Allereerst bevat het systeem een grote verscheidenheid aan opleidingen. Opleidingen verschillen veel meer dan in Nederland per school qua niveau, inhoud en kwaliteit. Geen van de opleidingen wordt afgesloten met een gestandaardiseerde eindtoets. Hierdoor is het begin- en eindniveau van leerlingen onbekend.²⁰

Daarnaast ziet een loopbaan op een *public school* er heel anders uit dan een loopbaan op een *private school*. *Private schools* nemen het *public school system* wel steeds meer als voorbeeld, daarmee maken zij de overstap van *public* naar *private* mogelijk.

Verder verschilt het onderwijssysteem per staat. In de Grondwet van de Verenigde Staten, in het tiende amendement, is bepaald dat de 50 staten zelf verantwoordelijk zijn voor het organiseren van onderwijs voor de burgers.²¹

Onderstaand schema geeft het *public school system* in New York City weer. Het systeem wordt ook wel 'K through 12' genoemd, of kortweg 'K12'. Het schema is door mw. Cumber, advocaat onderwijsrecht bij de organisatie Advocates for Children, opgesteld.

²⁰ Nuffic, *Studiegids Verenigde Staten*, 3^e versie, verschenen in juni 2009

²¹ Ferguson, Marlow, R., *World educational encyclopedia volume 3 – a survey of educational systems worldwide*, verschenen in 2002

Public school

Bijna 86% van de Amerikaanse leerlingen bezoekt een *public school*.²² *Public schools* worden gesticht en gefinancierd door de overheid. Het onderwijs wordt klassikaal gegeven en het is *public schools* verboden om godsdienst te onderwijzen. Niet alle New Yorkse ouders zijn zich daar bewust van, zo blijkt uit de uitslag van de enquête die onder ouders is afgenomen.²³

Private school

Op *private schools* heeft de overheid weinig zicht. De scholen worden niet door de overheid gefinancierd en door burgers zelf gesticht. Vaak zijn dit burgers die een bepaald geloof aanhangen, bijvoorbeeld het katholicisme of het Jodendom. Er zijn ook *private schools* die geen religie aanhangen. Ouders die hun kind op zo'n school inschrijven, zijn vaak ouders met veel geld, ervan overtuigd dat *private schools* van betere kwaliteit zijn dan *public schools*. *Private schools* worden gefinancierd door de ouders, door geloofsinstellingen en door giften. In totaal bezoekt 11% van de Amerikaanse leerlingen een *private school*.²⁴ *Private schools* zijn onder te verdelen in dagscholen en internaten. In een internaat zijn leerlingen niet alleen overdag op school, maar overnachten er ook.

Charter school

Charter schools zijn independent *public schools*. De scholen vallen onder het *public school system*, en ontvangen naast de overheidsbijdrage ook private donaties. De meeste *charter schools* zijn opgericht door leerkrachten, ouders of activisten. De eerste school werd opgericht in 1992 in Minnesota. *Charter schools* worden gekenmerkt door een sterke voor- en tegenstand. Meer dan de helft van de leerlingen op *charter schools* is lid van een minority group. Voorstanders zien de *charter school* als alternatief voor dure *private schools* en als een weg naar succes. Tegenstanders ergeren zich aan de concurrentie tussen traditionele *public schools* en *charter schools* en zien de scholen niet als oplossing van het probleem. De kwaliteit van *public education* moet omhoog. Elliot Spitzer, gouverneur van de staat New York, is voorstander van *charter schools* en ziet de scholen juist als manier om het *public school system* te innoveren en te verbeteren. Komende jaren staat een toename van 150 procent op de agenda. In de staat New York wordt het aantal *charter schools* opgeschroefd van 100 naar 250. In New York City komen er 50 nieuwe *charter schools* bij.²⁵

Home school

3% van de Amerikaanse leerlingen wordt thuis onderwezen, het zogenaamde *home schooling*.²⁶ In Nederland verboden, in de Verenigde Staten niet.

Special education

13% van alle Amerikaanse leerlingen heeft een *disabiliteit* en wordt op een speciale manier onderwezen. In 1980 was dat nog maar 10% van alle schoolgaande leerlingen. In New York City ontvangen relatief meer leerlingen speciaal onderwijs, namelijk 16,1%. Een deel daarvan gaat naar een school voor *special education*, een ander deel volgt met de juiste hulpmiddelen en materialen onderwijs op een reguliere school.²⁷

²² National Center for Education Statics, *Table 39: percentage of students by school type or participation in homeschooling*, URL: http://nces.ed.gov/programs/digest/d09/tables/dt09_039.asp, verschenen in 2007

²³ Zie hoofdstuk 6

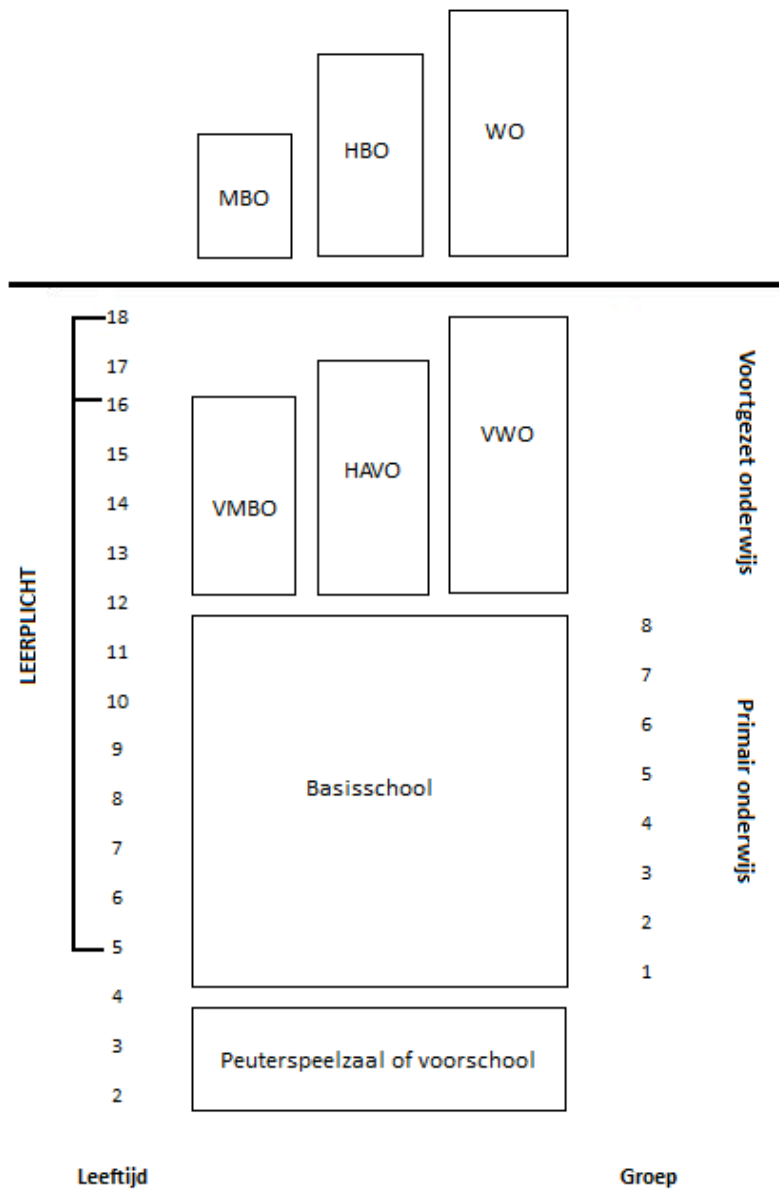
²⁴ National Center for Education Statics, *Table 39: percentage of students by school type or participation in homeschooling*, URL: http://nces.ed.gov/programs/digest/d09/tables/dt09_039.asp, verschenen in 2007

²⁵ Henningfeld Andrews, D., *Charter schools at issue*, Greenhaven, verschenen in december 2007

²⁶ National Center for Education Statics, *Table 39: percentage of students by school type or participation in homeschooling*, verschenen in 2007

²⁷ Department of Education, *About us*, URL: www.schools.nyc.gov, geraadpleegd op 01-05-2011

3.3.2. Onderwijssysteem Amsterdam

Openbaar onderwijs

Openbaar onderwijs is voor iedereen (zowel leerling als docent) toegankelijk en is niet gebaseerd op een bepaalde godsdienst of levensovertuiging. Dit type onderwijs is vanuit de overheid georganiseerd en wordt bestuurd door het gemeentebestuur of een bestuurscommissie die in opdracht van de gemeente is opgericht.

Bijzonder onderwijs

Het bijzonder onderwijs is vaak wel gebaseerd op een godsdienst of levensovertuiging. Deze scholen mogen leerlingen of docenten weigeren wanneer hun overtuiging in strijd is met de grondslag van de school. Een islamitische school mag bijvoorbeeld een katholieke leerling weigeren. Deze vorm van onderwijs wordt door particuliere organisaties en individuen georganiseerd. Een stichting of vereniging vormt meestal het bestuur en ouders maken hier deel van uit.

Keuzevrijheid is een belangrijke waarde binnen het Nederlandse onderwijssysteem. Ouders moeten vrij kunnen kiezen voor een geschikte school voor hun kind.²⁸ Nederland heeft een duaal onderwijsstelsel dat bestaat uit openbare en bijzondere scholen. Zowel het openbaar- als het bijzonder onderwijs ontvangen inkomsten van het Rijk.²⁹ Hiernaast hebben zowel openbare als bijzondere scholen de vrijheid om het onderwijs op een bepaalde onderwijskundige methode aan te passen. Voorbeelden van onderwijskundige methoden zijn montessori, jenaplan en dalton.

Particulier onderwijs

Particuliere scholen worden niet door overheid opgericht en bekostigd, maar door de deelnemers zelf. Om aan leerplichtige leerlingen les te kunnen geven, moet de particuliere school eerst erkend worden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Thuisonderwijs

In de Nederlandse leerplichtwet is bepaald dat leerlingen tussen de 5 en 16 jaar verplicht zijn om 5 dagen per week een bezoek aan school te brengen. 'School' is hiermee een plaats die fysiek bezocht moet worden. Thuisonderwijs en afstandsonderwijs (via internet) worden door de leerplichtwet niet erkend en zijn verboden. Ouders die hun kind niet op een school inschrijven en thuis onderwijzen, plegen absoluut verzuim en zijn strafrechtelijk vervolgbaar.³⁰

Speciaal onderwijs

Het speciaal onderwijs is voor leerlingen die door een handicap, leer- of gedragsstoornis niet in staat zijn deel te nemen aan het regulier onderwijs. Er zijn scholen voor speciaal onderwijs die zich richten op leerlingen met een bepaalde beperking, zoals slechtziende of dove leerlingen. Voor veel leerlingen met een beperking is het ook mogelijk om met subsidie van de overheid ('een rugzakje') naar een reguliere school te gaan. Van de subsidie kunnen extra leermiddelen of begeleiding worden ingekocht.

²⁸ Moragne e Silva, M. *World Education Encyclopedia, A survey of educational systems worldwide* (pagina 948), verschenen in 2002

²⁹ Rijksoverheid, *Openbaar en bijzonder onderwijs*, URL: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vrijheid-van-onderwijs/openbaar-en-bijzonder-onderwijs>, geraadpleegd op 05-03-2011

³⁰ Bureau Leerplicht Plus, Gemeente Amsterdam, *Veelgestelde vragen over Leerplicht*, URL: http://www.bureauleerplichtplus.nl/leerplicht_5-16_jaar/faq's_leerplicht/, geraadpleegd op 05-03-2011

3.4.1. Onderwijsgeschiedenis New York City

Ontstaan public education

Toen de Verenigde Staten in 1492 werd ontdekt en Europese kolonisten het land overheersten, werd er lange tijd vooral uit religieus oogpunt onderwezen. Wie kon lezen, kon zich in de bijbel verdiepen. Binnen anderhalve eeuw veranderde dit. Het belang van onderwijs werd steeds meer ingezien. De van origine Britse gemeenschap van New Engeland vond onderwijs zo belangrijk dat het door de overheid geregeld moest worden. *Public education* is rond het jaar 1600 ontstaan.³¹

Ondanks de opkomst van *public schools*, bleven *private religious schools* bestaan. Op het moment verkiest bijna 90 procent van Amerikaanse bevolking *public schools* boven *private schools*.³² Veel Amerikanen zijn ervan overtuigd dat *public education* is ontstaan uit de Grondwet, uit de scheiding tussen kerk en staat (het eerste amendement). *Public education* wordt gezien als belangrijk onderdeel van de democratie. Historisch gezien is dit onjuist. *Public education* is rond het jaar 1600 ontstaan, de Grondwet kwam pas in 1787.³³

In de *Lynch vs. Donnelly case*³⁴ uit 1984 ziet dhr. Lynch een kerststal op een *public school* als overtreding van het eerste amendement van de Amerikaanse grondwet. De kerststal indoctrineert, want wijst kinderen op het christendom. De rechter stelde dhr. Lynch in het ongelijk. Hij vond de kerststal eerder gebruikelijke decoratie tijdens het winterseizoen, dan indoctrinatie. De zaak is verloren, maar geeft goed aan hoe strikt men in de Verenigde Staten kan zijn in het verbod op het onderwijzen van godsdienst op *public schools*.

Segregatie in het onderwijs

In 1863 werd slavernij in alle delen van de Verenigde Staten verboden. Er werden speciale wetten ontwikkeld ter discriminatie van Afro-Amerikanen. Door middel van deze wetten moest worden voorkomen dat de voormalig slaven zich zouden ontwikkelen. Men was bang voor opstootjes en wraak. Afro-Amerikanen waren niet welkom op scholen, in rechtszalen en op de arbeidsmarkt. Zolang Afro-Amerikanen niet werden onderwezen, konden zij de strijd om gelijke rechten toch niet aan, dat was het idee. De straffen voor het stiekem onderwijzen van Afro-Amerikanen waren hoog. Het kostte een blanke 100 dollar en zes maanden cel. Gaf een Afro-Amerikaan een andere Afro-Amerikaan les, dan volgden er 50 zweepslagen en 50 dollar boete.³⁵

Het vijftiende amendement van de Amerikaanse Grondwet garandeert gelijke rechten voor alle burgers. De invoering van dit amendement in het jaar 1869 maakte geen einde aan de onrechtvaardigheid. Afro-Amerikanen mochten naar school, maar werden strikt van de blanke kinderen gescheiden. Deze scheiding hield aan tot diep in de 20^e eeuw. Beide partijen waren daar eigenlijk wel tevreden mee. Veel Afro-Amerikanen legden zich bij de segregatie neer, op hun eigen scholen waren kinderen veilig. Daar werden zij niet door blanke kinderen gepest, geschopt of geslagen.³⁶

In de jurisprudentie is een ommekeer te zien. Het hooggerechtshof bepaalde in 1896 in de zaak *Plessy v. Ferguson* dat segregatie in het onderwijs was toegestaan. Ondanks de bepaling over gelijke burgerrechten in de Grondwet. 'Schools are separate but equal'.³⁷ In 1954 kwam het hooggerechtshof op deze uitspraak terug. In de zaak *Brown v. Board of Education* bepaalde de rechter dat segregatie in het onderwijs niet was toegestaan. 'Schools are separate and cannot be defined as equal'.³⁸ Deze uitspraak bracht uiteindelijk verandering. Volgens historicus Samuel Eliot Morison verdubbelde het aantal geschoolde Afro-Amerikanen in korte tijd.³⁹

³¹ Paul V. Bredeson, Donald J. Willower, *Handbook of world education – a comparative guide to educational system of the world*, verschenen in 1991

³² National Center for Education Statics, *Table 39: percentage of students by school type or participation in homeschooling*, verschenen in 2007

³³ Paul V. Bredeson, Donald J. Willower, *Handbook of world education – a comparative guide to educational system of the world*, verschenen in 1991

³⁴ Kenmerk uitspraak: 465 U.S. 668

³⁵ Suzanne Jurmain, *Forbidden schoolhouse*, eerste uitgave, verschenen in oktober 2005

³⁶ Rebecca Marlow Ferguson, *World educational encyclopedia volume 3 – a survey of educational systems worldwide*, verschenen in 2002

³⁷ Kenmerk uitspraak: 163 U.S. 537 (1896)

³⁸ Kenmerk uitspraak: 347 U.S. 483 (1954)

³⁹ Rebecca Marlow Ferguson, *World educational encyclopedia volume 3 – a survey of educational systems worldwide*, verschenen in 2002

3.4.2. Onderwijsgeschiedenis Amsterdam

Ontstaan openbaar onderwijs

Voor 1801 was het Nederlands onderwijs de verantwoordelijkheid van private religieuze organisaties. Het door de overheid georganiseerde openbaar onderwijs ontstond na invoering van de eerste schoolwet.

In de schoolwet uit 1801 werden de volgende bepalingen opgenomen:

- De overheid is verplicht armenscholen op te richten;
- Ouders worden verplicht om schoolgeld te betalen;
- Het oprichten van kerkelijke scholen is niet toegestaan;
- Het onderwijzen van godsdienst is niet toegestaan;
- Er is geen leerplicht⁴⁰

In 1806 werd de schoolwet aangepast. Vanaf dat moment waren niet alleen de ouders, maar ook de overheid verantwoordelijk voor het financieren van het onderwijs.

Invoering onderwijsvrijheid

Een andere belangrijke wijziging vond plaats in 1848. De onderwijsvrijheid werd opgenomen in de Grondwet en gaf ouders de mogelijkheid om zelf een school te stichten. Katholiek en orthodox christelijk onderwijs werd opnieuw mogelijk. Deze scholen ontvingen echter geen overheidssteun en moesten geheel door particulieren en ouders worden gefinancierd. De overheid steunde nog wél het openbaar onderwijs. Dit mondde uit in de schoolstrijd.

Financiële gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs

De confessionelen waren het niet eens met het beleid van de overheid om wél openbare scholen te financieren en religieuze scholen niet. Zij streden voor een gelijke financiering van het openbaar en religieus onderwijs.

In 1878 werd de schoolwet aangepast. De overheid zou gedeeltelijk in de kosten van religieuze scholen voorzien. Deze uiteindelijke financiële gelijkstelling kwam in 1917 en werd opgenomen in artikel 23 van de Grondwet.⁴¹

⁴⁰ Uitgave van Rijksmuseum Amsterdam, *20 eeuwen Nederland en de Nederlanders*, hoofdstuk 29

⁴¹ Moragne e Silva, M. *World Education Encyclopedia, A survey of educational systems worldwide* (pagina 948), verschenen in 2002

3.5.1. Sociale kaart New York City

- Department of Education (DOE) ⁴²
DOE is verantwoordelijk voor *public education* in New York City. De afdeling 'Office for Family Engagement and Advocacy' heeft gezorgd voor de totstandkoming van de *Parent Bill of Rights*.
- Advocates for Children (AFV) ⁴³
AFC komt op voor de rechten van ouders en leerlingen in het onderwijs. Aandacht gaat vooral uit naar leerlingen met een achterstandspositie door bijvoorbeeld hun achtergrond of omdat zij speciaal onderwijs volgen.
- Insideschools ⁴⁴
Een onafhankelijke organisatie die op breed terrein informatie geeft aan ouders en leerlingen over *public schools* in New York City. De organisatie houdt zich ook bezig met het bezoeken en beoordelen van scholen. Insideschools is de zusterorganisatie van OCO.
- New York Lawyers for the Public Interest (NYLPI) ⁴⁵
NYLPI zet zich in voor de belangen van mensen met een handicap. NYLPI doet dit op verschillende vlakken, waaronder onderwijs.
- New York State Parent and Teacher Association (PTA) ⁴⁶
Een staatsbreed georganiseerde groep ouders en leerkrachten van *public schools*. Doel is ouders te betrekken bij het onderwijsbeleid.
- New York Charter Parents Association (NYCPA) ⁴⁷
Oudervereniging speciaal voor ouders van *charter schools* in New York City.

3.5.2. Sociale kaart Amsterdam

- Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO) ⁴⁸
OCO geeft informatie aan ouders en leerlingen over schoolgaan in Amsterdam. OCO is de opdrachtgever van dit onderzoek.
- Gemeente Amsterdam, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) ⁴⁹
Kernfunctie van DMO is zorgen dat alle Amsterdammers meedoen. De afdeling onderwijs van DMO is verantwoordelijk voor de uitvoering van veel onderwijsbeleid, zoals de leerplicht.
- Juridische Dienstverlening in Onderwijs (JUDION) ⁵⁰
Deze organisatie houdt zich bezig met juridische geschillen tussen ouders en school en geeft voorlichting over onderwijsrecht.
- 5010 ⁵¹
Landelijke informatie- en adviesdienst voor ouders en leerlingen over onderwijs.

⁴² <http://schools.nyc.gov/default.htm>

⁴³ www.advocatesforchildren.org

⁴⁴ <http://insideschools.org>

⁴⁵ www.nylpi.org

⁴⁶ www.nyspta.org

⁴⁷ <http://nycharterparents.ning.com>

⁴⁸ www.ouderwijsconsument.nl

⁴⁹ www.dmo.amsterdam.nl/jeugd-onderwijs

⁵⁰ www.judion.nl

⁵¹ www.ouders-5010.nl

4. Wetgevend kader

4.1. Structuur van de wet

De Amerikaanse wet is net als de Nederlandse wet opgebouwd uit verschillende 'lagen'. De bovenste 'laag' bestaat uit internationale verdragen. Daaronder bevindt zich de Grondwet. In beide landen geldt de Grondwet als hoogste vorm van nationale wetgeving. Hierna volgt de andere nationale wetgeving. In de Verenigde Staten spreekt men van de *federal law*. De *federal law* geldt in de hele republiek. De *federal law* wordt specifiek uitgewerkt in de 'lagen' eronder: de *state law* en de *city law*.

Voor ouders en leerlingen in New York City en Amsterdam is dit lastig. De onderwijswetgeving die op hen van toepassing is, is terug te vinden op internationaal niveau, landelijk niveau en lokaal niveau.

4.2. Parent Bill of Rights

De Parent Bill of Rights⁵² van de Department of Education in New York City is een hulpmiddel voor ouders. Het document bevat een beschrijving van de belangrijkste rechten van ouders op *public schools*:

- Recht op onderwijs
- Recht op kosteloos onderwijs
- Recht op informatie
- Recht op ouderbetrokkenheid
- Klachtrecht

De *Department of Education* ziet ouders als belangrijke partners in het onderwijzen van leerlingen en wil ouders aan de hand van de *Parent Bill of Rights* informeren. Goed geïnformeerde ouders kunnen immers meepraten en meedenken. De rechten zijn op een begrijpelijke manier omschreven en afkomstig uit verschillende wettelijke bronnen. Aan ouders die de taal niet goed spreken is gedacht: de *Parent Bill of Rights* is in 10 verschillende talen verkrijgbaar.

Het is voor ouders mogelijk om zich op de bepalingen uit de *Parent Bill of Rights* te beroepen omdat alle *public schools* in New York City verplicht zijn om zich aan de inhoud van de *Parent Bill of Rights* te houden. Ouders kunnen in theorie met de *Parent Bill of Rights* in de hand naar hun *public school* om een recht af te dwingen.

Voorbeeld

Volgens de *Parent Bill of Rights* hebben ouders recht op informatie over de vorderingen van hun kind op school, desnoods in hun eigen taal. Voor scholen betekent dit dat zij verplicht zijn om stukken voor ouders te vertalen als zij daarom vragen. Een Spaanstalige vader kan op deze manier op de hoogte blijven van de leerresultaten van zijn kind. Wanneer de school niet aan het verzoek van de vader voldoet, kan de vader met de *Bill of Rights* in de hand stappen ondernemen.

4.3.1. Recht op onderwijs

New York City

Op grond van de *Parent Bill of Rights* heeft ieder kind recht op *public education* van *kindergarten* tot de leeftijd van 21 jaar. Als de leerling al voor zijn of haar 21^e een *high school* diploma heeft behaald vervalt het recht op *public education* eerder.

De bron van dit recht bevindt zich in de New York *state law*. Het recht op onderwijs is niet in de Amerikaanse Grondwet opgenomen en blijkt niet uit *federal laws*. Geen enkel amendement uit de Grondwet heeft betrekking op onderwijs. De Amerikaanse Grondwet bevat alleen zaken waarvoor de federale overheid

⁵² Zie bijlage 3

verantwoordelijkheid draagt. Het onderwijzen van leerlingen is de verantwoordelijkheid van ouders zelf en van de lokale overheden.⁵³

'Public education is not a right granted to individuals by the Constitution. Neither is it merely some governmental benefit indistinguishable from other forms of social welfare legislation'

Plyler v. Doe case, 1982
Supreme Court of the United States

In New York City is de *Department of Education* ervoor verantwoordelijk dat iedere leerplichtige leerling wordt onderwezen. Wanneer een leerplichtige leerling zonder onderwijs thuis komt te zitten, kunnen de ouders het recht op onderwijs bij de *Department of Education* afdwingen. In praktijk gebeurt het bijvoorbeeld dat ouders van leerlingen die speciaal onderwijs nodig hebben geen school kunnen vinden die de nodige zorg kan bieden. In dat geval kan de *Department of Education* worden verzocht om op zoek te gaan naar een geschikte school. Als deze plek niet wordt gevonden, dan kan de leerling in overleg met de ouders op een *private school* worden geplaatst. De *Department of Education* draagt in dat geval zorg voor de kosten van *private education*. Daarnaast komt het voor dat leerplichtige leerlingen tijdelijk thuis komen te zitten. Bijvoorbeeld omdat de leerling op school erg gepest is of omdat de leerling niet naar school kan vanwege medische redenen. Het recht op onderwijs loopt in deze periode door. De *Department of Education* betaalt een docent die een paar uur per dag aan huis les geeft. Deze regeling heeft met nadruk een tijdelijk karakter, het is een tussenoplossing tot de leerling weer naar school kan.⁵⁴

Amsterdam

Het recht op onderwijs komt niet in Nederlandse wet- en regelgeving voor. Het recht is wel genoemd in diverse internationale verdragen, waaronder het IVRK, UVRM en EVRM. Alleen het EVRM heeft directe doorwerking in Nederland en kent een eigen rechtsgang.⁵⁵ Artikel 2 EP EVRM heeft betrekking op het recht op onderwijs. Het recht wordt echter in negatieve zin erkend. Het artikel is bedoeld voor de lidstaten en verplicht hen niets te doen waardoor het recht op onderwijs aan kinderen zou kunnen worden ontzegd. Het artikel garandeert het recht op onderwijs niet. Voor ouders en leerlingen biedt het artikel dus weinig houvast.

'No person shall be denied the right to education'

Art. 2 EP EVRM

Artikel 23 van de Nederlandse Grondwet heeft betrekking op onderwijs. Geen van de 8 leden bevat het woord 'ouder' of 'leerling'. Geen van de leden is voor ouders of leerlingen bedoeld. Artikel 23 bevat het recht op onderwijs niet. Lid 4 van het artikel bepaalt dat gemeenten zorg moeten dragen voor voldoende openbaar onderwijs in de omgeving. Het lid wijst gemeenten op hun taak, maar geeft ouders niet het recht op zo'n openbare schoolplaats.

Bij de totstandkoming van het artikel in 1848 is wel gesproken over de vastlegging van het recht op onderwijs. Het recht werd echter als zo vanzelfsprekend geacht, dat dit niet nodig was om vast te leggen. Het recht op onderwijs werd als sommige parlementsleden zelfs als natuurrecht gezien. Een recht dat sowieso bestond en

⁵³ Urchick, K., *U.S. Education Law, Is the Right to Education in the U.S. in compliance with International Human Rights Standards?*, URL: <http://www.law.msu.edu/king/2007/Urchick.pdf>, verschenen in 2007

⁵⁴ Zie bijlage 7 voor interview mw. Isaacs

⁵⁵ Europees Hof van de Rechten van de Mens (EHRM)

altijd zou bestaan.⁵⁶

De Leerplichtwet wordt gekenmerkt door een nogal negatieve toonzetting. Ouders zijn volgens artikel 2 van de wet verplicht om hun leerplichtige kind (tussen de 5 en 16 jaar) in te schrijven op school en ervoor te zorgen dat het kind de school bezoekt. Doet de ouder dit niet, dan wordt de ouder strafrechtelijk vervolgd. Hier is goed uit af te leiden met welk doel de Leerplichtwet ooit werd ingevoerd. Ouders die hun kind voor zich lieten werken en niet naar school lieten gaan, werden op grond van de Leerplichtwet gestraft. De Leerplichtwet biedt de overheid een mogelijkheid om op te kunnen treden. De Leerplichtwet is niet bedoeld voor de onderwijsgebruiker. De wet verplicht ouders om hun kind naar school te laten gaan. Als het kind echter door omstandigheden thuis komt te zitten, kan de Leerplichtwet niets voor het kind betekenen. Onderwijs is niet af te dwingen.

Steeds meer deskundigen op het gebied van onderwijsrecht ergeren zich aan het ontbreken van het recht op onderwijs in de Nederlandse wetgeving. De bepaling in het internationale verdrag is niet genoeg. De bepaling biedt ouders namelijk geen handvaten. Dagelijks zitten ongeveer 1.000 leerplichtige leerlingen in Nederland zonder onderwijs thuis en jaarlijks gaan zo'n 3.000 leerlingen langer dan 4 weken niet naar school. Thuis onderwijzen is geen optie, dat is in Nederland verboden.⁵⁷

Verschil

Ouders in Amsterdam zijn verplicht om hun leerplichtige kinderen naar school te laten gaan. Lukt het ouders niet om hun kind op een school in te schrijven, dan ontstaat er een probleem. Het recht op onderwijs geldt niet in Nederland, en niet in Amsterdam. Ouders kunnen onderwijs niet afdwingen. Ouders in New York City kunnen dat wel. De *Department of Education* is er voor verantwoordelijk dat iedere leerplichtige leerling onderwijs volgt, desnoods thuis of op kosten van de overheid op een *private school*.

Overeenkomst

Op landelijk niveau is er een overeenkomst. De Nederlandse Grondwet bevat, net als de Amerikaanse, het recht op onderwijs niet.

4.3.2. Recht op kosteloos onderwijs

New York City

In de *Parent Bill of Rights* wordt benoemd dat onderwijs voor leerlingen vanaf *kindergarten* tot 21 jaar, of tot dat de leerling in het bezit is van een *high school diploma*, niet aan kosten verbonden is.

Hier moet met nadruk bij worden vermeld dat ouders alleen recht hebben op kosteloos onderwijs op *public schools*. In New York City bezoeken 1,1 miljoen leerlingen een *public school*. Steeds meer leerlingen volgen onderwijs op een *private school*.⁵⁸ *Private schools* ontvangen geen overheidssubsidiering en zijn daardoor genoodzaakt om van ouders een vaak forse ouderbijdrage te vragen. Niet alle New Yorkers kunnen zich dat veroorloven. Voor deze groep ouders zijn de opkomende *charter schools* een optie. *Charter schools*⁵⁹ ontvangen dezelfde overheidssubsidiering als public schools, maar vullen hun inkomsten aan met een verplichte (betaalbare) ouderbijdrage.

Het recht op free *public education* vindt zijn oorsprong in The New York State Constitution, section 3202. Kosteloos houdt in dat scholen ouders om geen enkele bijdrage voor de kosten van het onderwijsprogramma mogen vragen. Er mag geen cursusgeld worden gevraagd en er mogen geen kosten in rekening worden gebracht voor kopiëren, lenen van boeken uit de schoolbibliotheek of bijvoorbeeld het laten maken van

⁵⁶ Sperling, J. (2009), *De juridische positie van ouders in het onderwijs*, in mr. J. Sperling, mr. K.J. Slump en M. van de Koppel, *De juridische positie van de ouders in het onderwijs* (pagina 13-18). Den Haag: Sdu Uitgevers

⁵⁷ De Nationale Ombudsman, *Hoera! Ik ga weer naar school – leerlingen met psychische- of gedragsproblemen die thuiszitten*, verschenen op 24-01-2011

⁵⁸ Private School Review, URL: http://www.privateschoolreview.com/state_private_schools/stateid/NY, geraadpleegd op 06-06-2011

⁵⁹ Department of Education, URL: <http://schools.nyc.gov/community/planning/charters/Schools/default.htm>, geraadpleegd op 06-06-2011

schoolpasjes. Wanneer een leerling schade aanbrengt in de school of aan schooleigendommen, kan de school de leerling wel om een vergoeding vragen.⁶⁰

'A person over five and under twenty-one years of age who has not received a high school diploma is entitled to attend the public schools maintained in the district in which such person resides without the payment of tuition'

§3202 New York State Constitution

Amsterdam

Vanaf het moment dat een kind in Nederland de leeftijd van 5 jaar bereikt, wordt het leerplichtig. De leerplichtig duurt voort tot het 16^e levensjaar. In deze tussenliggende periode is schoolgaan kosteloos. De overheid subsidieert het onderwijsprogramma volledig. Nadat het kind de leeftijd van 16 is gepasseerd, kunnen scholen de ouders om cursusgeld vragen.

Leerplichtig onderwijs is zowel op openbare- als op bijzondere scholen kosteloos. Het recht op kosteloos onderwijs geldt niet voor ouders die hun kind inschrijven op het particulier onderwijs.

Kosteloos onderwijs wil niet zeggen dat schoolgaan geen kosten met zich meebrengt. Veel ouders voelen dit ook niet zo, zo blijkt uit de enquête waarvan de resultaten terug zijn te vinden in hoofdstuk 6. Veel scholen vragen ouders om een ouderbijdrage. Volgens artikel 40 van de Wet op het Primair Onderwijs gaat het hierbij altijd om een vrijwillige ouderbijdrage. Van deze ouderbijdrage kunnen leuke activiteiten worden georganiseerd naast het gesubsidieerd onderwijsprogramma. De meeste ouders zijn niet op de hoogte van het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage, en scholen houden dit graag in stand.⁶¹

Verschil

In New York City geldt het recht op kosteloos onderwijs alleen op *public schools*. Op *public schools* wordt geen godsdienst onderwezen. Ouders die van dit recht gebruik willen maken, zijn dus verplicht om hun kind op een niet religieuze school in te schrijven. In Amsterdam geldt het recht op kosteloos onderwijs op zowel openbare (niet religieuze) scholen als op bijzondere (wel religieuze) scholen.

Overeenkomst

In beide steden hebben ouders in elk geval tijdens de leerplichtige leeftijd van hun kind recht op kosteloos onderwijs. In New York City loopt het recht op kosteloos onderwijs in de periode daarna nog door, tot dat de leerling de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt of in het bezit is van een *high school diploma*. In Amsterdam eindigt het recht op kosteloos onderwijs wanneer ook de leerplicht eindigt, op 16 jaar.

4.3.3. Recht op informatie

New York City

Het recht op informatie wordt in de *Parent Bill of Rights* uitgebreid behandeld. Over het algemeen houdt het in dat ouders recht hebben op informatie over de vorderingen van de leerling op school. Ten opzichte van de *Department of Education* hebben ouders recht op informatie over het onderwijs in het algemeen.

Een belangrijk onderdeel van het informatierecht voor ouders is het recht op vertaling. Ouders hebben recht

⁶⁰ Law Onecler, *New York State Constitution*, URL: http://law.onecler.com/new-york/education/EDN03202_3202.html, geraadpleegd op 06-06-2011

⁶¹ Onderwijs Consumenten Organisatie, *Wat kost een school?*, URL: www.onderwijsconsument.nl/php/forms/download.php?did=392, verschenen in februari 2010

op voor hen begrijpelijke informatie. Schriftelijke informatie dient, als de ouders hier om vragen, te worden vertaald en tijdens een mondelinge informatieoverdracht hebben ouders recht op een tolk.⁶² The Translation and Interpretation Unit van de *Department of Education* draagt zorg voor deze vertaling.

'This regulation establishes the procedures for ensuring that limited English speaking parents are provided with a meaningful opportunity to participate in and have access to programs and services critical to their child's education.

The Translation and Interpretation Unit within the Office for Family Engagement and Advocacy is responsible for providing language access support to families and parent leaders'

Chancellor's Regulation A-663

Ouders houden na scheiding recht op informatie. Ouders zonder gezag hebben alleen recht op informatie van de school als zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. Dit recht vloeit voort uit de *city law*⁶³ is in overeenstemming met de *federal regulations* uit de Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA).

Amsterdam

Ouders hebben recht op informatie over de schoolprestaties van hun kind, zowel schriftelijk als mondeling. Schriftelijke informatie wordt vaak gegeven in de vorm van een rapport. Mondelinge informatie wordt tijdens oudergesprekken overgedragen. Daarnaast hebben ouders recht op tussentijdse communicatie met de school. Wanneer zij behoefte hebben aan een gesprek, kan er een afspraak met school worden gemaakt.

Na scheiding loopt het recht op informatie van school volgens artikel 1:377c BW door. Na scheiding komt in eerste instantie het gezag bij beide ouders te liggen. Beide ouders hebben recht op informatie. Wanneer de rechter één van de ouders met het gezag belast, houdt de niet met gezag belaste ouder wel het recht op informatie. De school is niet in staat om dergelijke veranderingen in de gezinssituatie bij te houden. Ouders die informatie willen ontvangen maar dit niet krijgen, zijn verplicht om zelf een beroep op hun recht te doen door contact met de school op te nemen.

Het kan zijn dat de school geen informatie aan een ouder wil verstrekken. De school kan hier voor kiezen als zij dat 'in het belang van het kind' beter vinden.⁶⁴

'Onverminderd het bepaalde in artikel 377b van dit boek wordt de niet met het gezag belaste ouder desgevraagd door derden die beroepshalve beschikken over informatie inzake belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van het kind of diens verzorging en opvoeding betreffen, daarvan op de hoogte gesteld, tenzij die derde de informatie niet op gelijke wijze zou verschaffen aan degene die met het gezag over het kind is belast dan wel bij wie het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, of het belang van het kind zich tegen het verschaffen van informatie verzet'

Art. 1:377c BW

⁶² NYC Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-663*, URL: <http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-151/A-663.pdf>, verschenen in 2009

⁶³ NYC Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-820*, URL: <http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-44/A-820.pdf>, verschenen in 2009

⁶⁴ Munro, K. en Zanten, D. van, *Rechten en plichten van ouders en leerlingen in het Amsterdamse onderwijs – een eerste antwoord*. Amsterdam: Onderwijs Consumenten Organisatie, verschenen in 2009

Verschil

In New York City houdt het recht op informatie ook in dat de informatie desgevraagd wordt verstrekt in een voor de ouder begrijpelijke taal. In Amsterdam hebben ouders geen recht op vertaling. Ouders die de taal niet goed spreken nemen op oudergesprekken vaak zelf een tolk mee. Het recht op vertaling zou ook niet in overeenstemming zijn met het huidige landelijke beleid om het leren van de Nederlandse taal te stimuleren. 'De Nederlandse taal verbindt ons allemaal'.⁶⁵

Overeenkomst

In beide steden kunnen ouders na scheiding en zonder gezag aanspraak maken op informatie van school over de vorderingen van het kind. De voorwaarden hiervoor verschillen, en zijn in New York City strenger en specifiek vastgelegd dan in Amsterdam.

4.3.4. Recht op ouderbetrokkenheid

Ouders hebben volgens de *Parent Bill of Rights* het recht om betrokken te zijn bij de educatie van hun kind. Ouders moeten de kans krijgen om op een 'betekenisvolle' manier hun bijdrage te leveren en moeten zich welkom, gerespecteerd en gesteund voelen door de school van hun kind.

Het recht op betrokkenheid houdt ook meer concrete rechten in, zoals het recht dat ouders hebben op gesprekken met de leerkracht over de vorderingen die de leerling op school maakt. Op grond van de Power to Parents Regulations (Chancellor's Regulations D-140, D-150, D-160) hebben ouders het recht om lid te worden van de *Parent and Teacher Association* (PTA). Elke school heeft een eigen PTA, bestaande uit schoolpersoneel en ouders. PTA's kunnen invloed uitoefenen op het schoolbeleid en zijn naast schoolbreed ook stadsbreed en staatsbreed georganiseerd.⁶⁶

'Parents have the right to be a candidate for or, be in the position of, the Parent – Teacher Association of their child's school'

NYC Parent Bill of Right
The right to be actively involved, no. 18

Amsterdam

Ouders hebben het recht op betrokkenheid. Op grond van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) is elke school verplicht om een MR in te richten. Via de MR kunnen ouders hun invloed uitoefenen op het onderwijsbeleid. De MR bestaat voor de helft uit schoolpersoneel, en voor de andere helft uit ouders. Verkiezingen bepalen wie er mag meepraten en meebeslissen in de MR. In het medezeggenschapsreglement van de school kunnen ouders lezen hoe zij zich beschikbaar kunnen stellen.

Leden van de MR hebben adviesrecht en instemmingsrecht. Als het schoolbestuur belangrijke besluiten neemt, zijn zij verplicht de MR daarvan op de hoogte te stellen. In de WMS is opgenomen in welke gevallen de MR gebruik kan maken van het instemmingsrecht, en in welke gevallen het adviesrecht kan worden ingezet. Bij adviesrecht mag de MR een advies over het te nemen besluit uitbrengen, bij instemmingsrecht mag de MR het te nemen besluit goed- of afkeuren.⁶⁷

Verschil

De oudergeleiding (PTA) is in New York City behalve schoolbreed ook stadsbreed en zelfs staatsbreed georganiseerd. De Nederlandse oudergeleiding (MR) is enkel schoolbreed georganiseerd. Daarnaast zijn er

⁶⁵ De Nederlandse taal verbindt ons allemaal, URL: <http://www.hetbeginmettaal.nl>

⁶⁶ New York State PTA, URL: <http://www.nyspta.org>

⁶⁷ Munro, K. en Zanten, D. van, *Rechten en plichten van ouders en leerlingen in het Amsterdamse onderwijs – een eerste antwoord*. Amsterdam: Onderwijs Consumenten Organisatie, verschenen in 2009

ouderverenigingen die landelijk opereren.

Overeenkomst

In beide steden is de oudergeleiding op een vrijwel gelijke manier georganiseerd. PTA's bestaan net als Medezeggenschapsraden voor de helft uit onderwijspersoneel, en voor de helft uit ouders. Doel is invloed uitoefenen op het onderwijsbeleid.

4.3.5. Klachtrecht

New York City

In de *Parent Bill of Rights* staat dat ouders het recht hebben over elk aspect dat de educatie van hun kind aangaat een klacht in te dienen. Dit kan zowel informeel als formeel. In eerste instantie adviseert de *Department of Education* ouders de klacht op schoolniveau en op informele wijze bekend te maken. De *Parent Coordinator* op school kan hier bij helpen.

De procedure voor de formele afhandeling van klachten verschilt per soort klacht. Voor elk soort klacht is een aparte *Chancellor's Regulation* opgesteld.⁶⁸ Enkele klachtsoorten zijn: the lack of translation⁶⁹, discrimination⁷⁰ en child's records.⁷¹

Amsterdam

Ouders hebben het recht een klacht in te dienen als zij het niet eens zijn met school. Klachten kunnen gaan over de beoordeling van een kind, seksuele intimidatie, de inhoud van het onderwijs of de wijze waarop school met de ouder communiceert. Klagen geeft ouders vaak een goed gevoel, maar kan van negatieve invloed zijn op de relatie tussen ouders en school.

De formele procedure verschilt per school en wordt beschikbaar gesteld via de schoolgids. In de beschrijving van de procedure is opgenomen bij welke klachtencommissie de school is aangesloten. Ouders hebben het recht om hun klachten schriftelijk bij deze commissie in te dienen en binnen een vastgestelde termijn reactie te ontvangen.⁷²

Verschil

Scholen in New York City werken niet met eigen klachtencommissies. Ouders die hun klachten formeel afgehandeld wensen te zien, kunnen terecht bij de *Department of Education*. De procedure verschilt per soort klacht. In Amsterdam is iedere school aangesloten bij een klachtencommissie. De voorzitter van de commissie is onafhankelijk van de school en de klachten worden vertrouwelijk behandeld. Formele klachten van ouders over schoolgaan komen in Amsterdam niet bij de overheid terecht, in New York City wel.

Overeenkomst

Ouders hebben in beide steden klachtrecht. Overeenkomstig is dat formele klachten minder snel in behandeling zullen worden genomen als ouders niet geprobeerd hebben de klacht op informele wijze op te lossen. Van ouders wordt verwacht dat zij het gesprek met school aangaan bij problemen.

⁶⁸ Department of Education, *Parent complaint procedures*, URL:

<http://schools.nyc.gov/Offices/OFEA/KeyDocuments/Parent+Complaint+Procedures.htm>, geraadpleegd op 10-05-2011

⁶⁹ NYC Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-663*, URL:

<http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-151/A-663.pdf>, verschenen in 2009

⁷⁰ NYC Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-830*, URL:

<http://print.nycenet.edu/NR/rdonlyres/FFE60202-2F1B-4508-ACA5-03C06994DAE8/88338/A830Final1.pdf>, verschenen in 2009

⁷¹ NYC Department of Education, *Regulations of the Chancellor A-820*, URL:

<http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-44/A-820.pdf>, verschenen in 2009

⁷² Munro, K. en Zanten, D. van, *Rechten en plichten van ouders en leerlingen in het Amsterdamse onderwijs – een eerste antwoord*. Amsterdam: Onderwijs Consumenten Organisatie, verschenen in 2009

5. Casuïstiek

In dit hoofdstuk worden 3 bestaande casussen behandeld. De casussen hebben betrekking op het recht op onderwijs, recht op kosteloos onderwijs en recht op informatie. Op elke casus volgt een reactie van Insideschools en een reactie van OCO. De reactie van Insideschools geeft een beeld van de rechtspositie van ouders en leerlingen in New York City en de reactie van OCO van die van ouders en leerlingen in Amsterdam. Op deze manier is de rechtspositie goed te vergelijken.

5.1. Casus 1: Recht op onderwijs

Een 15-jarige jongen genaamd James zit al 11 maanden thuis. De middelbare school waar hij sinds de brugklas op zat, heeft hem verwijderd wegens brandstichting. Vanwege zijn leeftijd moet James naar school: hij is leerplichtig. De ouders van James doen hun uiterste best om een school te vinden. James zat op het vwo en kon erg goed leren. Helaas gaat het vinden van een school niet gemakkelijk, alle scholen weigeren James aan te nemen. James zou de schoolveiligheid in gevaar kunnen brengen.

De ouders van James zitten met hun handen in het haar. Hun zoon wil en moet naar school. Heeft James geen recht op onderwijs?

Reactie Insideschools (New York City)	Reactie OCO (Amsterdam)
<p>In New York City hebben alle leerlingen recht op public education tot zij 21 zijn. Dat is ook het eerste punt dat in de Parent Bill of Rights genoemd wordt:</p> <p><i>'Parents have the right to have their child receive a free public school education from kindergarden until age 21, or receipt of a high school diploma, whichever comes first, as provided by law.'</i>⁷³</p> <p>Dat een leerling brand heeft gesticht of de wet op een andere manier heeft overtreden, verandert daar niets aan.</p>	<p>James heeft volgens internationale verdragen recht op onderwijs. Helaas is het voor ouders moeilijk om zich op dit recht te beroepen. De casus is voor OCO herkenbaar, in Amsterdam zitten op dit moment leerplichtige leerlingen zonder onderwijs thuis. Volgens de Leerplichtwet zijn ouders verplicht om hun kind in te schrijven op een school zolang het kind leerplichtig is. Doen zij dit niet, dan kan er een proces-verbaal tegen hen worden opgemaakt. Wij benaderen meestal Bureau Leerplicht, om te vragen of zij in de zaak willen bemiddelen. Vaak heeft dit niet veel zin. Leerplichtambtenaren zijn er om de leerplichtwet te handhaven. Volgens de leerplichtwet zijn ouders verantwoordelijk voor het inschrijven van hun kind. Leerplichtambtenaren zien het niet als hun taak om een school voor een leerling te zoeken, of om tussen leerling en school te bemiddelen. Bovendien mogen scholen toelatingsbeleid voeren, daar kan een leerplichtambtenaar weinig aan veranderen.</p> <p>Voor de volledigheid moet vermeld worden dat scholen een inspanningsverplichting hebben. Verwijderen zij een leerling, dan zijn zij op grond van de wet verplicht om een andere school voor de leerling te zoeken. Lukt dit na 8 weken niet, dan vervalt de inspanningsverplichting en komt het kind vaak thuis te zitten.</p>

⁷³ Zie bijlage 3

5.2. Casus 2: Recht op kosteloos onderwijs

Een 5-jarig meisje genaamd Stacy volgt onderwijs op een openbare basisschool in Amsterdam. Om op schoolreisje te kunnen gaan, wordt van elke ouder een ouderbijdrage gevraagd van 25 euro. De ouders van Stacy zijn erg arm. Zij willen graag dat Stacy op schoolreisje gaat met haar klasgenootjes, maar weten niet waar zij het geld zo snel vandaan moeten halen.

De ouders van Stacy besluiten om een afspraak met de directeur van school te maken. De directeur vertelt hen dat het bedrag niet betaald hoeft te worden, maar dat Stacy dan ook niet mee op schoolreisje kan.

De ouders van Stacy geloven hun oren niet, zij dachten dat leerplichtig onderwijs kosteloos was. Heeft de directeur echt gelijk?

Reactie Insideschools (New York City)	Reactie OCO (Amsterdam)
<p>In New York City zou deze directeur ongelijk hebben. Leerlingen kunnen niet van schoolreisjes worden uitgesloten omdat hun ouders weinig geld hebben. Dit is als volgt vastgelegd in de Chancellor's Regulation A-67:</p> <p><i>'Fees, such as the cost of admissions and lodging, must not be excessive, and may not be such as to exclude students who would otherwise participate. A student may not be excluded due to an inability to pay the required fee. Where appropriate, schools may assist students in financial need so that they will be able to participate.'</i>⁷⁴</p>	<p>Leerplichtig onderwijs is kosteloos. De leerplicht geldt voor leerlingen vanaf 5 tot 16 jaar. Stacy is leerplichtig. De Nederlandse overheid financiert het volledige onderwijsprogramma. Ouders hoeven geen les- of cursusgeld te betalen.</p> <p>De meeste scholen in Amsterdam vragen echter wel aan de ouders om de ouderbijdrage te betalen. Deze bijdrage wordt in veel gevallen besteed aan het schoolreisje. Het betalen van de ouderbijdrage is niet verplicht. Het gaat om een vrijwillige bijdrage. Vervelend gevolg van het niet betalen van de ouderbijdrage is wel dat het kind daardoor uitgesloten kan worden van extra activiteiten. De school heeft dat recht.</p> <p>In praktijk zijn er maar weinig scholen die leerlingen daadwerkelijk uitsluiten. In eerste plaats is het natuurlijk bijzonder pijnlijk voor zo'n meisje. In tweede plaats zijn scholen bij uitsluiting verantwoordelijk voor het bieden van een vervangend onderwijsprogramma. Als de rest van de klas op schoolreisje gaat, zou er voor Stacy ander onderwijs geregeld moeten worden. Voor die 25 euro is dat teveel gedoe.</p>

⁷⁴ Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-670*, URL: http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-33/A-670_-_School_Trips__3-16-05.pdf, verschenen in 2008

5.3. Casus 3: Recht op informatie

De ouders van de 5-jarige Stacy gaan scheiden. De vader van Stacy is verslaafd aan alcohol. Als gevolg daarvan ruziën de ouders van Stacy erg veel. Vooral de moeder van Stacy is het huwelijk zat, zij vindt de scheldpartijen schadelijk voor haar kind. De rechter bepaalt dat de moeder van Stacy belast zal worden met het eenhoofdig ouderlijk gezag en dat het voor Stacy beter is om de komende tijd bij haar te wonen. De vader van Stacy begrijpt de uitspraak van de rechter, maar kan zijn dochter moeilijk missen. Gelukkig mag hij Stacy elke 4 weken bezoeken.

Sinds de scheiding ontvangt de vader van Stacy geen informatie meer over de vorderingen van Stacy op school. Volgens school heeft vader niet het recht om geïnformeerd te worden omdat de rechter het ouderlijk gezag heeft afgenomen.

Heeft school gelijk? Maakt echtscheiding een eind aan het recht op informatie?

Reactie Insideschools (New York City)	Reactie OCO (Amsterdam)
<p>In New York hebben ouders zonder gezag alleen onder bepaalde voorwaarden recht op informatie van school. Dit is vastgelegd in Chancellor's Regulation A-820:</p> <p><i>'1. If a non-custodial parent, i.e., the parent with whom the child does not reside, requests access to the child's student records, the principal will notify the custodial parent or institution where the child resides of the request. The notice will tell the custodian of the child that the request has been made, the name of the person making the request, and the date on which the request was received. Whenever practical, the notice shall be written in the primary language of the student's home.</i></p> <p><i>2. The parent making the request shall be notified at the time of the request that the custodial parent is being given an opportunity to inform the school as to whether a legally binding document or court order specifically revokes the non-custodial parent's rights of access to the records and, if no such document has been produced within 45 calendar days of the school's receipt of the request, the records must be made available to the non-custodial parent no later than the 45th day. If the custodial parent consents to the release of the records, they may be released as soon as practicable.'</i></p> <p>⁷⁵</p>	<p>Echtscheiding maakt geen eind aan het recht op informatie, en ook ouders zonder gezag hebben recht op informatie op grond van artikel 1:377c BW. In principe heeft de school ongelijk.</p> <p>De vader van Stacy kan het beste een afspraak maken met de directeur van de school om dit te bespreken. Het kan zijn dat school bewust informatie achter houdt omdat zij dat in het belang van het kind beter vinden.</p> <p>Als de school voet bij stuk houdt, dan kan de rechter op verzoek van de vader van Stacy bepalen dat de school informatie moet verstrekken. De rechter wijst het verzoek in ieder geval af indien zwaarwegende belangen van het kind zich tegen het verstrekken van informatie verzetten.</p>

⁷⁵ Department of Education, *Regulation of the Chancellor A-820*, URL: <http://docs.nycenet.edu/docushare/dsweb/Get/Document-44/A-820.pdf>, verschenen in 2009

6. Resultaten

6.1.1. Enquête New York City

A. Are you familiar with the Parent Bill of Rights?

A: Yes

B: No

B. How involved to school are you?

A: I wouldn't call myself an involved parent

B: I'm a bit involved

C: I'm an involved parent

D: I'm just as involved as a parent can be!

1: What are the ages through which a student must remain in school in New York?

A: From 4 till 16 years

B: From 5 till 17 years

C: From 6 till 16 years

D: From 6 till 17 years

2: Until which age has a student the right to receive a free public education?

A: From 3 till 23 years

B: From 4 till 24 years

C: From kindergarten till 21 years

D: From kindergarten till 22 years

3: Is it possible to attend free public education again after a student dropped out?

A: Yes, this is always possible

B: Yes, until the student turns 21

C: Yes, if parents have low income

D: No, this is not possible

4: Which of the following answers is completely correct?

A: Public schools are always religious and free

B: Public schools are governmental and not religious

C: Private schools are governmental and not religious

D: Private schools are always religious and free

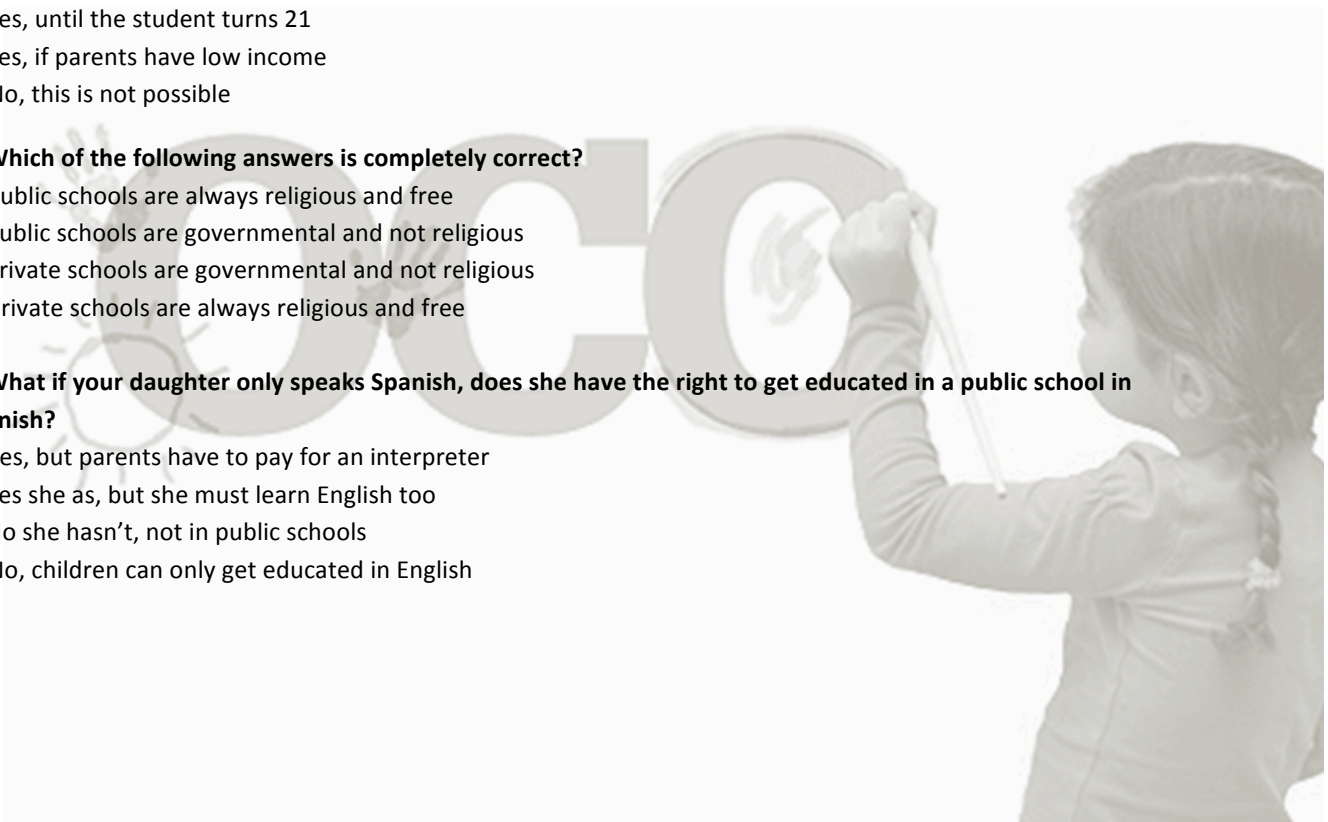
5: What if your daughter only speaks Spanish, does she have the right to get educated in a public school in Spanish?

A: Yes, but parents have to pay for an interpreter

B: Yes she as, but she must learn English too

C: No she hasn't, not in public schools

D: No, children can only get educated in English

6.1.2. Enquête Amsterdam

A. Bent u als ouder voldoende op de hoogte van uw rechten en plichten?

- A: Ja
- B: Nee

B. Hoe betrokken bent u bij school?

- A: Ik ben niet betrokken
 - B: Ik ben een beetje betrokken
 - C: Ik ben een betrokken ouder
 - D: Geen andere ouder is zo betrokken als ik!
-

1: Tot wanneer is een leerling verplicht om naar school te gaan?

- A: Tot de leerling 16 jaar is
- B: Tot de leerling 18 jaar is
- C: Tot de leerling 23 jaar is
- D: Dat verschilt per leerling

2: Is het publieke onderwijs in Nederland kosteloos?

- A: Nee, ouders zijn verplicht een bijdrage te betalen
- B: Ja, ouders hoeven nooit een bijdrage te betalen
- C: Ja, zolang de leerling leerplichtig is
- D: Dat hangt van je inkomen af

3: Mag een 15-jarige leerling in 3 HAVO stoppen met school?

- A: Nee, de leerling is te jong en heeft geen startkwalificatie
- B: Ja, als de ouders dat goed vinden
- C: Ja, als de leerling fulltime gaat werken
- D: Ja, de leerling is oud en wijs genoeg

4: Welk van de volgende antwoorden is helemaal correct?

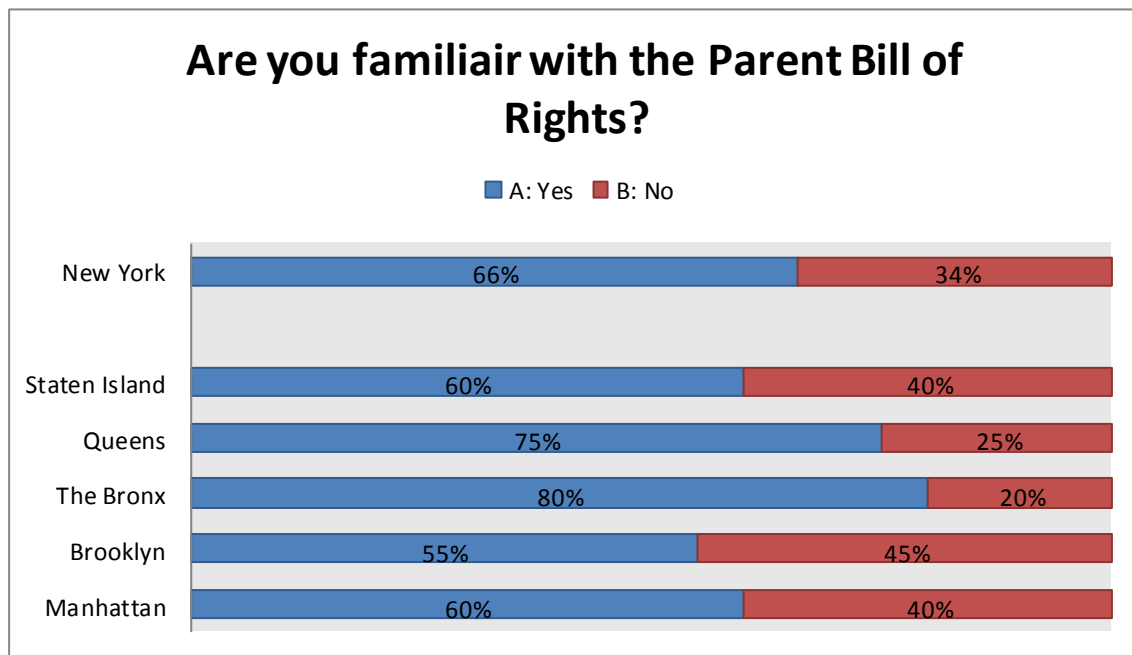
- A: Openbare scholen worden door de overheid bestuurd en zijn godsdienstig
- B: Openbare scholen worden door de overheid bestuurd en zijn niet godsdienstig
- C: Bijzondere scholen worden door de overheid bestuurd en zijn godsdienstig
- D: Bijzondere scholen worden door de overheid bestuurd en zijn niet godsdienstig

5: Wat is het belangrijkste doel van de voorschool?

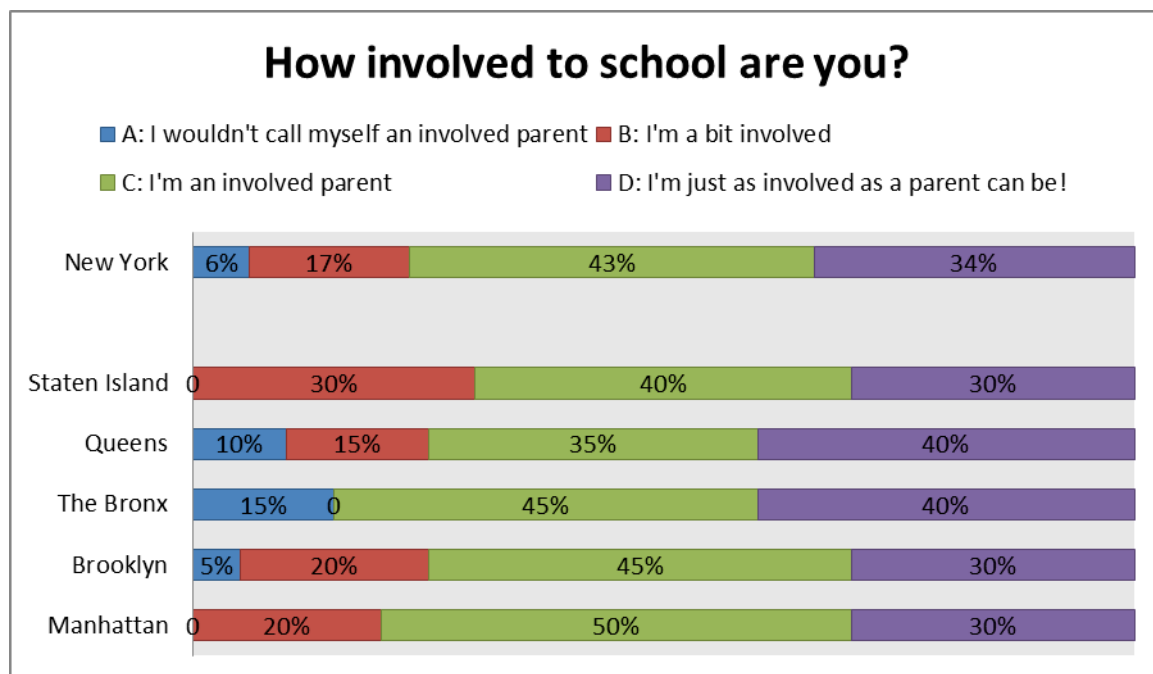
- A: Taalachterstand op de basisschool voorkomen
- B: Bange leerlingen op de basisschool voorbereiden
- C: Kinderopvang voor fulltime werkende ouders
- D: Ouders krijgen op de voorschool opvoedles

6.2.1. Uitkomsten enquête New York City

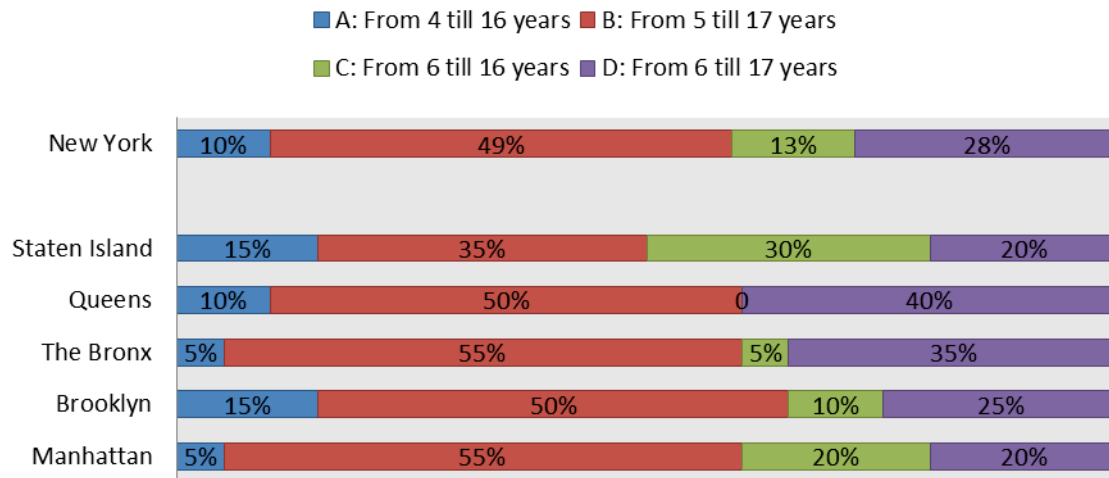

Vraag A

Vraag B

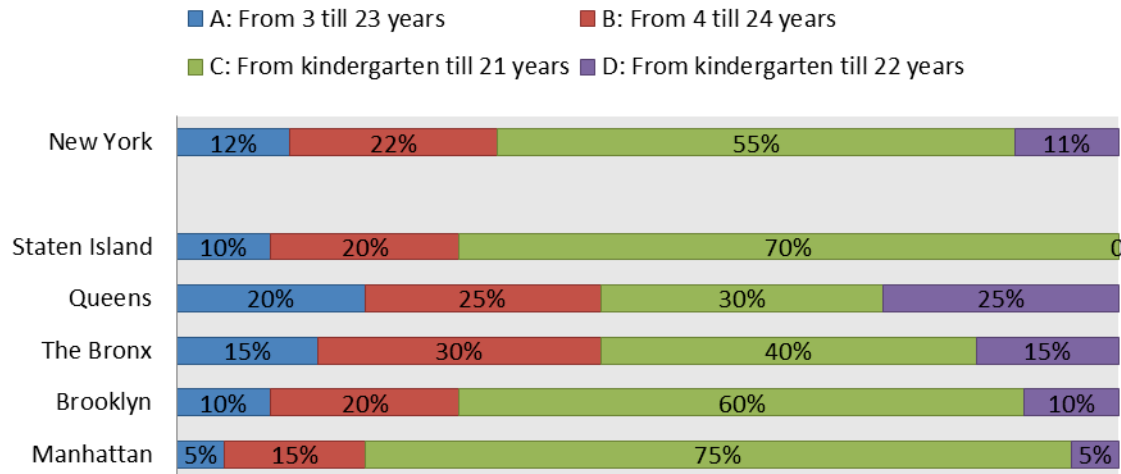
What are the ages through which a student must remain in school in New York?

Kennisvraag 1

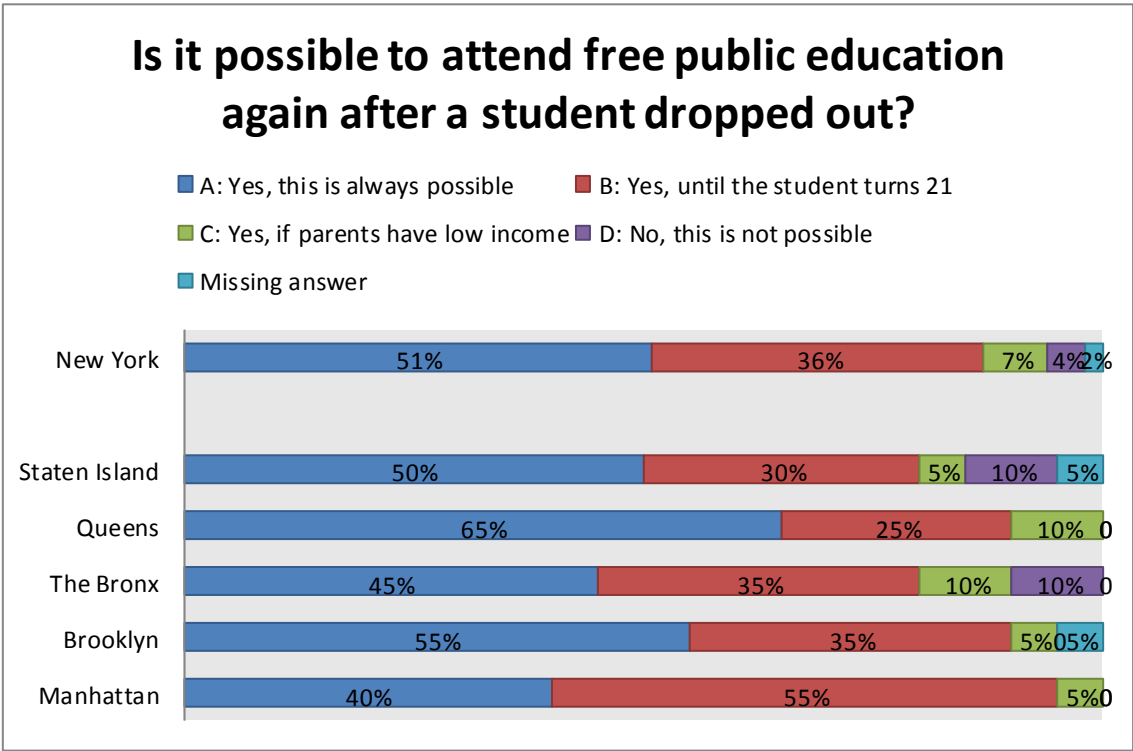
Juiste antwoord: C

Until which age has a student the right to receive a free public education?

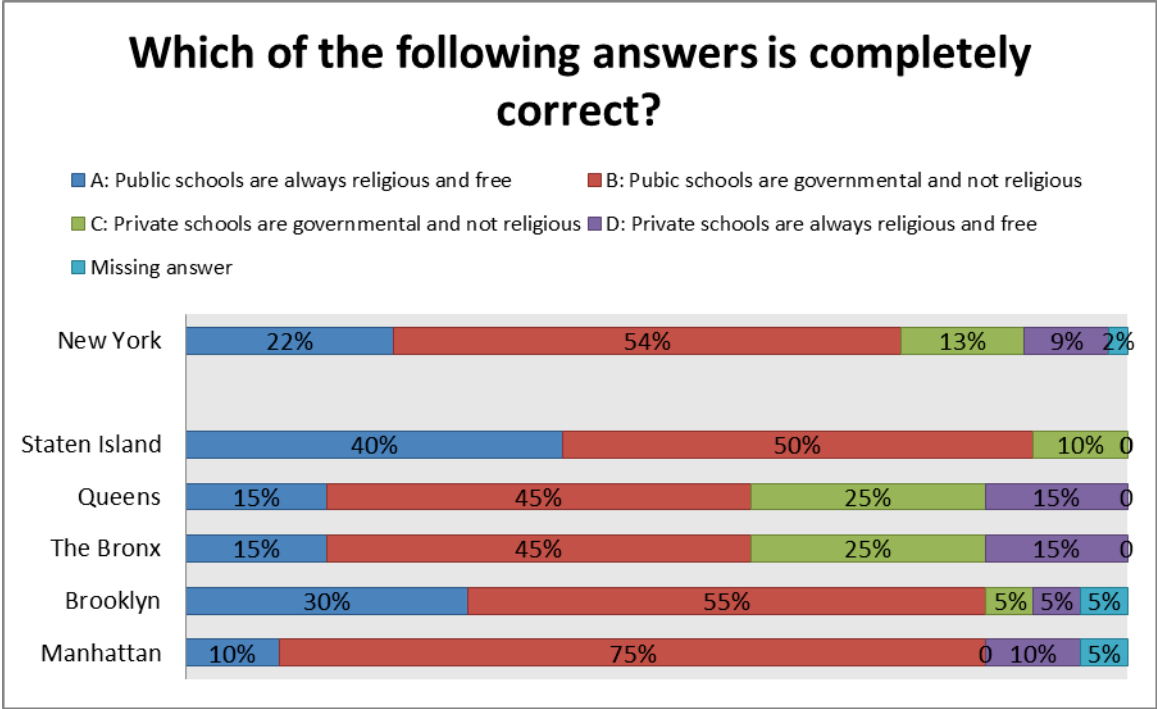

Kennisvraag 2

Juiste antwoord: C

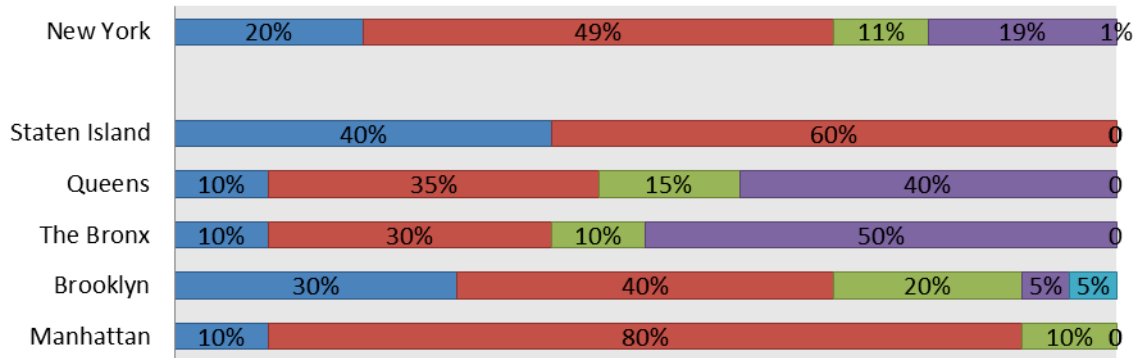
Kennisvraag 3
 Juiste antwoord: B

Kennisvraag 4
 Juiste antwoord: B

What if your daughter only speaks Spanish, does she have the right to get educated in a public school in Spanish?

- A: Yes, but parents have to pay for an interpreter
- B: Yes she has, but she must learn English too
- C: No she hasn't, not in public schools
- D: No, children can only get educated in English
- Missing answer

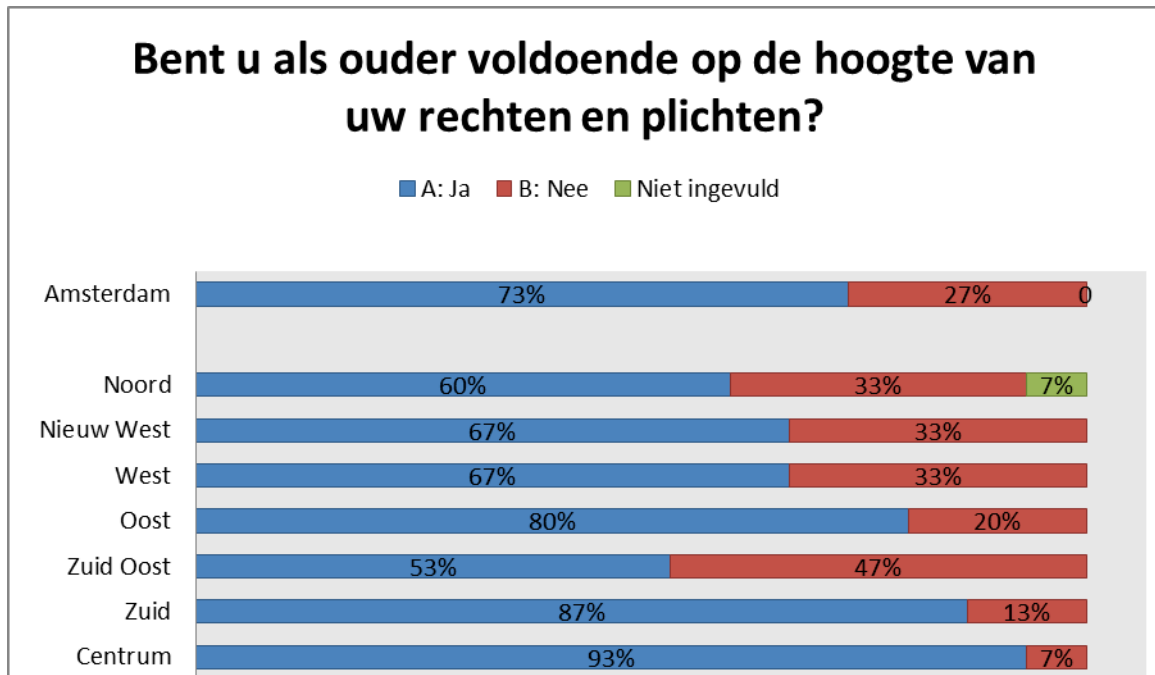

Kennisvraag 5

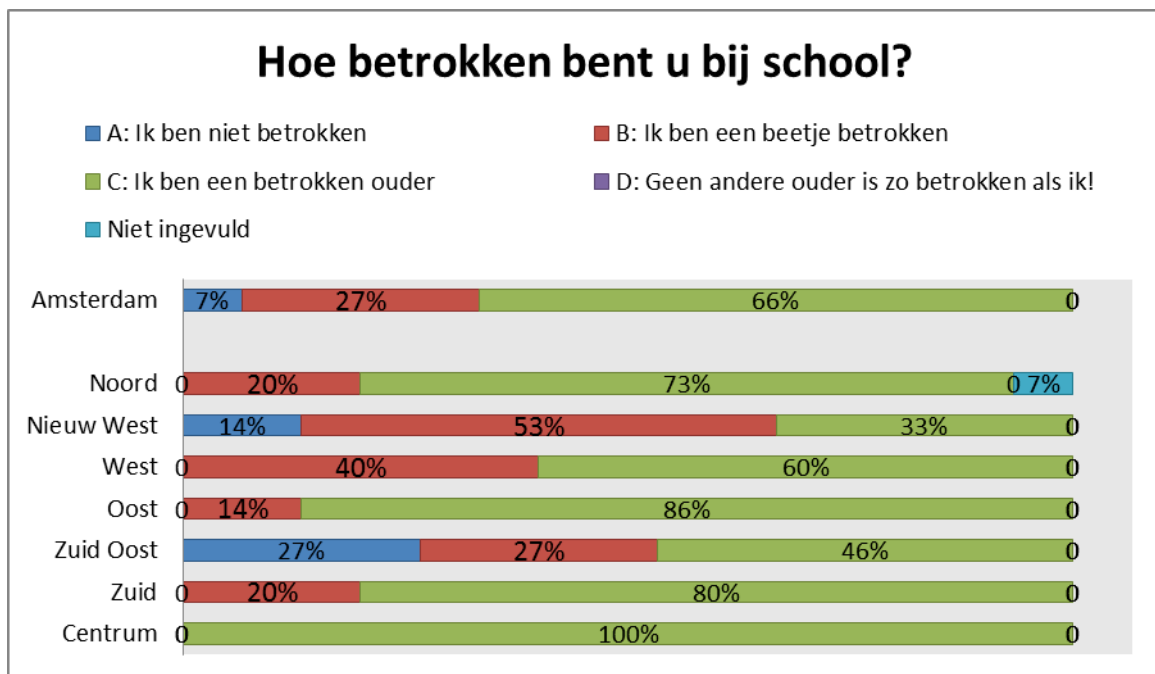
Juiste antwoord: B

	Aantal respondenten	Aantal foutloos ingevulde enquêtes	Percentage foutloos ingevulde enquêtes
New York	100	6	6%
Staten Island	20	2	10%
Queens	20	0	0%
The Bronx	20	0	0%
Brooklyn	20	0	0%
Manhattan	20	4	20%

6.2.2. Uitkomsten enquête Amsterdam

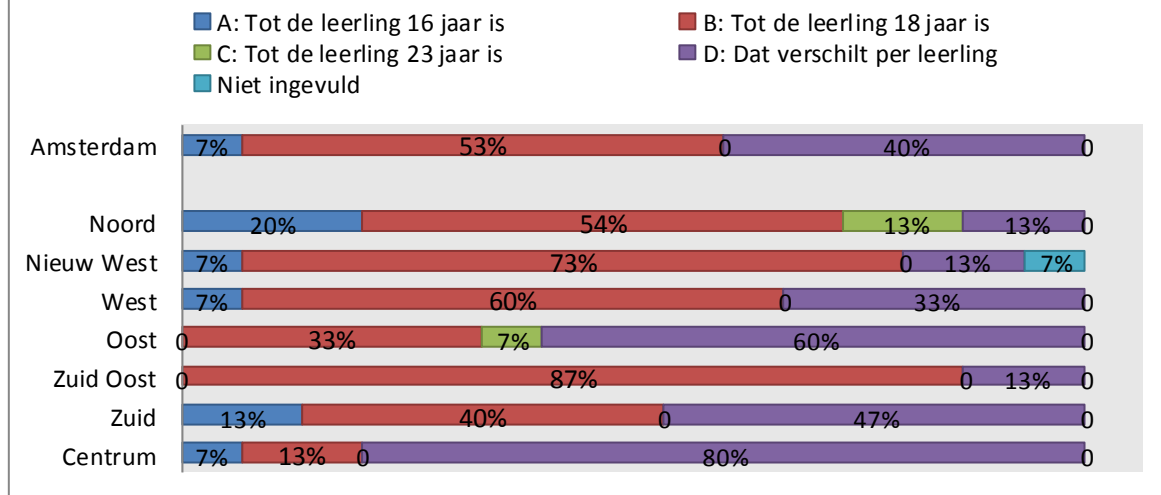

Vraag A

Vraag B

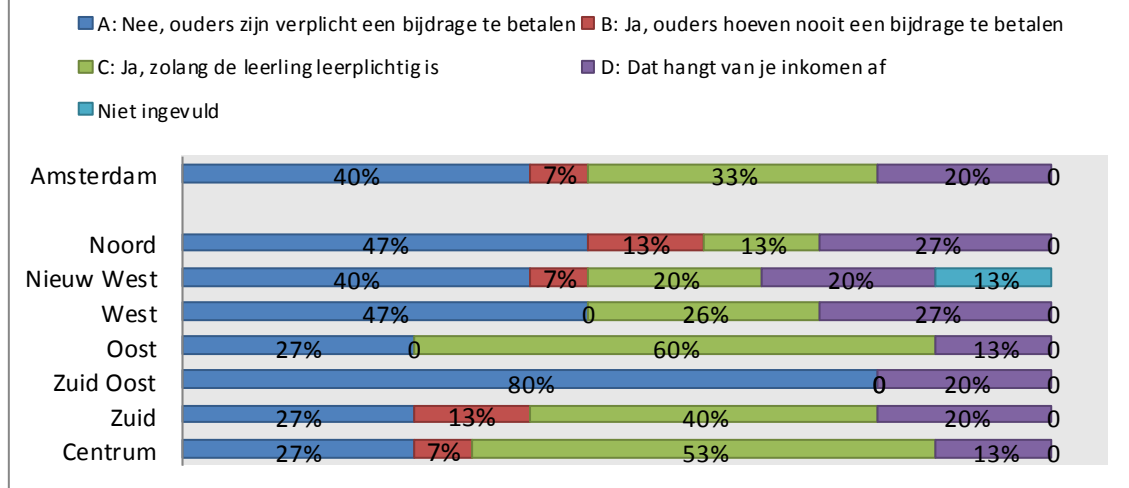
Tot wanneer is een leerling verplicht om naar school te gaan?

Kennisvraag 1

Juiste antwoord: D

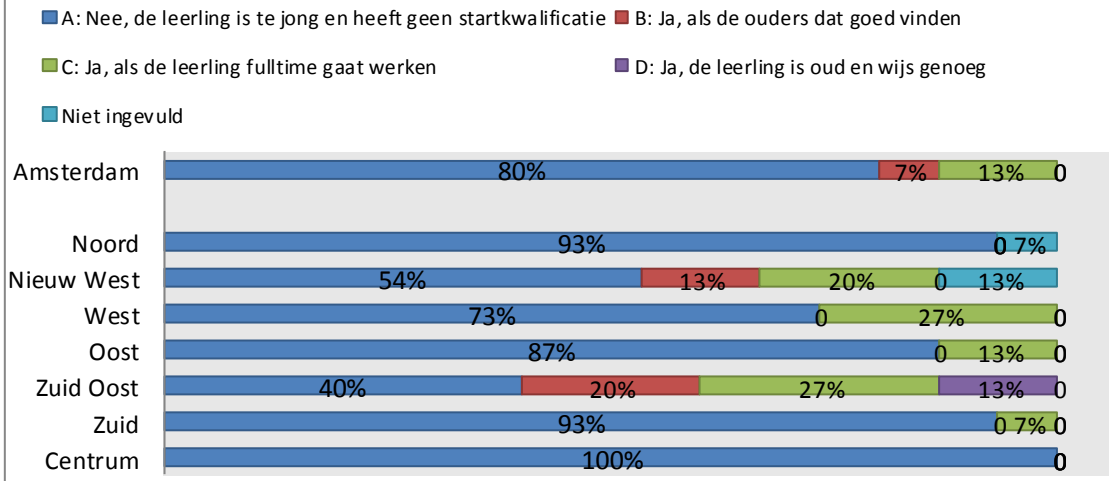
Is het publieke onderwijs in Nederland kosteloos?

Kennisvraag 2

Juiste antwoord: C

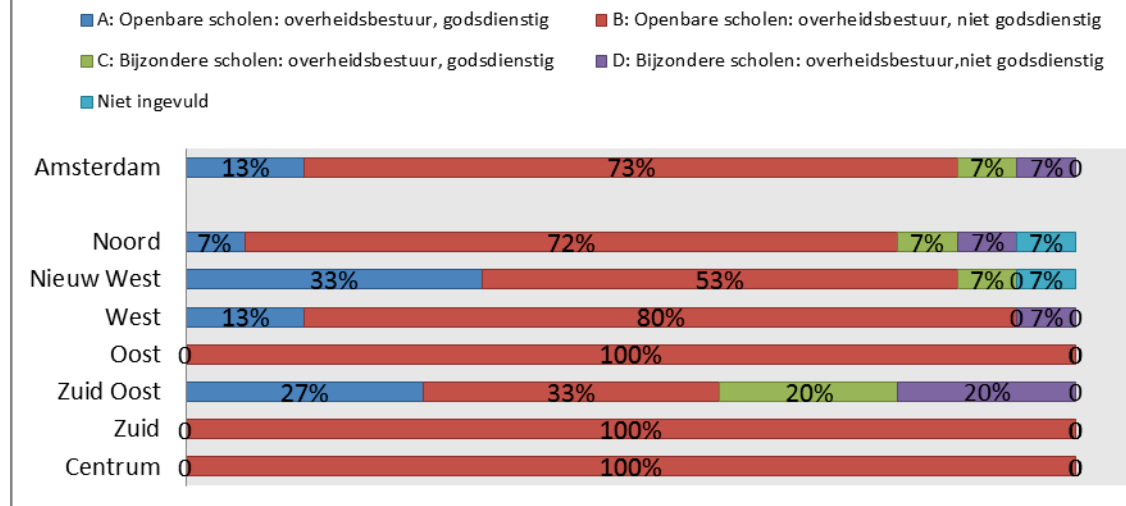
Mag een 15-jarige leerling in 3 HAVO stoppen met school?

Kennisvraag 3

Juiste antwoord: A

Welk van de volgende antwoorden is helemaal correct?

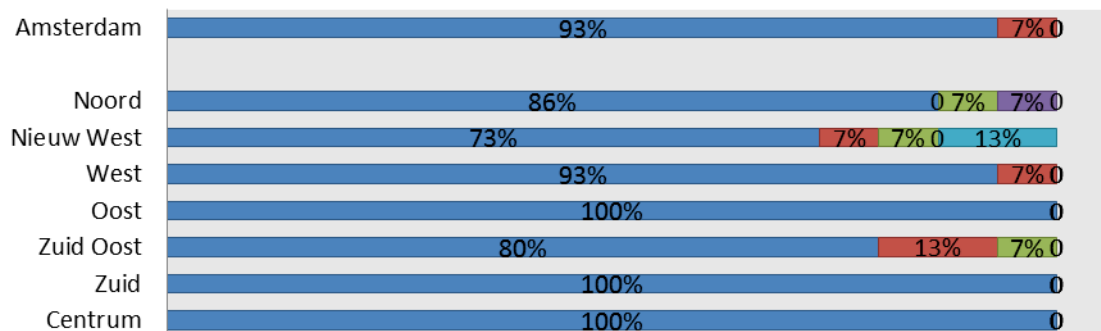

Kennisvraag 4

Juiste antwoord: B

Wat is het belangrijkste doel van de voorschool?

- A: Taalachterstand op de basisschool voorkomen
- B: Bange leerlingen op de basisschool voorbereiden
- C: Kinderopvang voor fulltime werkende ouders
- D: Ouders krijgen op de voorschool opvoedles
- Niet ingevuld

Kennisvraag 5

Juiste antwoord: A

	Aantal respondenten	Aantal foutloos ingevulde enquêtes	Percentage foutloos ingevulde enquêtes
Amsterdam	105	32	30%
Centrum	15	8	53%
Zuid	15	6	40%
Zuid Oost	15	0	0%
Oost	15	9	60%
West	15	4	27%
Nieuw West	15	3	20%
Noord	15	2	13%